

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE WATERSTRAAT EN DE KERKSTRAAT TE BEERSEL (VLAAMS-BRABANT)

22379

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1025

Rapport opgemaakt door: Cynthia Holstein

Kontichsesteenweg 38

B-2630 Aartselaar

April 2019 – februari 2020

Dossiernr. intern: 25904

AOE: 2019G277

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Waterstraat te Beersel (Vlaams-Brabant)

Auteur

Cynthia Holstein

Projectnummer

- Intern: 25904
- Extern: 22379
- Agentschap Onroerend Erfgoed: 2019G277

Plaats en datum

Aartselaar, april 2019 – februari 2020

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1025

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
Versie	Datum	Status
V0	05-02-2020	Interne draft
V1	11-02-2020	Externe draft
V2	12-02-2020	Definitieve versie

Projectteam	
Functie	Naam
Projectleider	Cynthia Holstein
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

Deel 1: Verslag van resultaten

1.1	Thesaurus.....	9
1.2	Administratieve gegevens	9
1.3	Doel van het onderzoek	10
1.4	Aanleiding van het onderzoek.....	10
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	10
1.6	Onderzoeksstrategie	11
2	Aard van de bedreiging.....	13
2.1	Huidige situatie	13
2.1.1	Lijntracé	13
2.1.2	Kerkplein.....	13
2.1.3	Terrein voor grondverbetering en werkzone langs de Hoogkouter.....	15
2.1.4	Terrein tijdelijke parking	15
2.2	Toekomstige situatie	16
2.2.1	Riolering.....	16
2.2.2	Bomen rooien	18
2.2.3	Wegherstel	19
2.2.4	Terrein voor grondverbetering	19
2.2.5	Terrein tijdelijke parking	19
3	Assessmentrapport: landschappelijke analyse	20
3.1	Topografische situering.....	20
3.1.1	Topografie.....	20
3.1.2	Hoogteverloop.....	21
3.1.3	Terrein voor grondverbetering	22
3.1.4	Hoogtemodelkaarten.....	23
3.2	Bodemkundige situering	25
3.2.1	Bodemkaart	25
3.2.2	Quartaargeologische kaart	26
3.2.3	Tertiair geologische kaart	28
3.2.4	Bodemerosiekaart	29
3.2.5	Bodembedekkingskaart	30
4	Assessmentrapport: archeologische voorkennis	31
4.1	Historische achtergrond.....	31
4.2	Inventarissen onroerend erfgoed	32
4.2.1	Beschermde, vastgestelde en wetenschappelijke inventarissen	32
4.2.2	Centrale archeologische inventaris (CAI)	34
4.2.3	Archeologienota's met aktenaam.....	37
4.3	Cartografische bronnen	38
4.3.1	Fricxkaart (1712).....	38
4.3.2	Ferrariskaart (1771- 1778).....	39
4.3.3	Atlas der Buurtwegen (1841).....	41
4.3.4	Vandermaelenkaart (1846-1854)	42
4.3.5	Topografische kaart van België uit 1873.....	44
4.3.6	Topografische kaart van België uit 1939.....	45
4.4	Recente landschapsveranderingen	46

5	Besluit	50
5.1	Landschappelijke en archeologische gegevens	50
5.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	50
5.2.1	Zones vervolgonderzoek	51
5.2.1.1	Zone: terrein voor grondverbetering, werkzone en gracht aan de Hoogkouter	51
5.2.2	Zone: Terrein tijdelijke parking	54
5.2.3	Zone geen verder onderzoek	54
5.2.4	Conclusie	54
6	Samenvatting	56
7	Kwaliteitscontrole en ondertekening	57
8	Bibliografie	58
8.1	Literaire bronnen	58
8.2	Websites	58

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Luchtfoto (middenschalige winteropname, 2018) met aanduiding van het onderzoeksgebied.	11
Figuur 2: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied.	12
Figuur 3: GRB met weergave van het terrein voor grondverbetering, werkzones, gracht en bufferbekken.	12
Figuur 4: Kerkstraat (Google Maps 2019).	14
Figuur 5: Luchtfoto van het kerkplein dat tijdens de geplande werken in gebruik wordt genomen door een werkzone (oranje) en het terrein waar de tijdelijke parking wordt aangelegd (rood).	14
Figuur 6: Luchtfoto (2019) met weergave van het terrein voor grondverbetering en de werkzone.	15
Figuur 7: Doorsnede van het bufferbekken (Initiatiefnemer 2019).	17
Figuur 8: Doorsnede W1 (Initiatiefnemer 2019).	17
Figuur 9: Detailplan van U1 (ter hoogte van de gracht), Initiatiefnemer 2019.	18
Figuur 10: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.	20
Figuur 11: GRB met weergave van het onderzoeksgebied. De nummers van de hoogteprofielen corresponderen met deze weergegeven in Figuur 12 en Figuur 13.	21
Figuur 12: Hoogteprofielen van het lijntracé, zie ligging in Figuur 11 (Geopunt 2019).	22
Figuur 13: Hoogteprofielen van het lijntracé, zie ligging in Figuur 11 (Geopunt 2019).	23
Figuur 14: DHM kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de waterlopen in de omgeving.	24
Figuur 15: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (Skyview) met aanduiding van het onderzoeksgebied.	24
Figuur 16: De Bodemkaart met weergave van het onderzoeksgebied.	26
Figuur 17: GRB met Quartairgeologische kaart met weergave van het onderzoeksgebied.	27
Figuur 18: Quartaire sequenties ter hoogte van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).	27
Figuur 19: Gedigitaliseerde Tertiair geologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.	28
Figuur 20: Bodemerosiekaart (2018) op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied.	29
Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.	30
Figuur 22: Parochiekerk Sint-Gorik gebouwd in het einde van de 19e eeuw (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/38881).	33
Figuur 23: Erfgoedwaarden uit de Inventaris Onroerend Erfgoed in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied.	34
Figuur 24: Weergave van CAI waarden in de omgeving het onderzoeksgebied.	35
Figuur 25: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en waar het in werkelijkheid zou moeten liggen (rode pijl).	38
Figuur 26: Ferarriskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.	39
Figuur 27: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied.	41
Figuur 28: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied en het terrein van de tijdelijke parking.	42
Figuur 29: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.	43
Figuur 30: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en het terrein van de tijdelijke parking.	43
Figuur 31: Topografische kaart van België uit 1873 met aanduiding van het onderzoeksgebied.	44
Figuur 32: Topografische kaart van België uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied.	45
Figuur 33: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropname uit 1971) met weergave van het onderzoeksgebied.	46
Figuur 34: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropname uit 1990) met weergave van het onderzoeksgebied.	47
Figuur 35: Orthofotomozaïek uit 2005-2007 met aanduiding van het terrein tijdelijke parking.	47

Figuur 36: Orthofotomozaïek uit 2008-2011 met aanduiding van het terrein tijdelijke parking.	48
Figuur 37: Orthofotomozaïek uit 2014 (grootschalige winteropname) met weergave van het onderzoeksgebied.....	48
Figuur 38: Orthofotomozaïek uit 2018 (middenschalige winteropname).....	49
Figuur 39: Voor het terrein voor grondverbetering en de werkzone wordt een vervolgonderzoek geadviseerd.....	52
Figuur 40: Vervolgonderzoek voor het kerkplein (groen) en terrein tijdelijke parking (paars).	53
Figuur 41: Opsomming zones voor vervolgonderzoek.....	55

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Bestaande situatie omtrent de riolering in de Molenkouterstraat (Initiatiefnemer 2019).	13
Tabel 2: Geraadpleegde bronnen (Cartesius; Geopunt, Inventaris Onroerend Erfgoed 2019).....	31
Tabel 3: CAI meldingen rondom het onderzoeksgebied (CAI Onroerend Erfgoed 2019).	37

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Waterstraat, Hoogkouter, Molenveld, Alsebergsesteenweg, Kerkstraat, terrein voor grondverbetering, riolering, bufferbekken, gracht, colluvium, zandleembodem.

1.2 ADMINISTRatieve GEGEVENS

Projectcode: 25904	Onroerend Erfgoed: 2019G277
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Waterstraat, Hoogkouter, Molenveld, Alsebergsesteenweg, Beling en de Kerkstraat
- Postcode:	1653
- Fusiegemeente:	Beersel
- Land:	België
Lambertcoördinaten (1972 EPSG: 31370)	Xmin: 145082.25, Xmax: 156837.26 Ymin: 145380.72, Ymax: 157802.73
Kadaster	
- Gemeente:	Beersel
- Afdeling:	3
- Sectie:	E
- Percelen:	Straten bevinden zich in openbare domein Werkzone (Kerkstraat): gedeeltelijk in 248N Werkzone (Hoogkouter): gedeeltelijk in 403G, 403/2A en 373/2L Terrein voor grondverbetering: gedeeltelijk in 403G, 403/2A en 373/2L
Onderzoekstermijn	april 2019 – februari 2020

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch bodemarchief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven:

- Er wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein.
- Er wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn gebleven en in hoeverre deze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken.
- Er wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de initiatiefnemer. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek, *in situ* bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de geplande werken aan de Waterstraat, Hoogkouter, Molenveld, Alsebergsesteenweg en de Kerkstraat te Dworp (gemeente Beersel). Deze werkzaamheden houden het volgende in:

- aanleg van gescheiden riolering
- aanleg van een gracht langs de Hoogkouter
- aanleg van een bufferbekken en werkzone ter hoogte van het Kerkplein
- aanleg van een werkzone langs de Hoogkouter
- aanleg van een tijdelijke parking aan de Kerkstraat
- aanleg van een terrein voor grondverbetering aan de Hoogkouter
- herstel bestaande toestand wegen

De geplande bouwwerken en de bijhorende graafwerken worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Het onderzoeksgebied bevindt zich niet in een beschermde archeologische site noch in een vastgestelde archeologische zone. Daarnaast vindt het niet volledig binnen bestaande gabarit plaats. Het lijntracé is ca. 2.600 m lang, daarnaast overstijgt de bodemingreep de 1.000 m² (ca. 22.000 m²). Om deze redenen moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan het verkrijgen van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor het onderzoeksgebied.

1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het onderzoeksgebied omvat de Waterstraat, Hoogkouter, Molenveld, Alsebergsesteenweg en Kerkstraat te Dworp (gemeente Beersel), zie Figuur 1 en Figuur 2. Er wordt daarnaast een terrein voor grondverbetering (3.500 m²), een gracht (ca. 492 m²) en een werkzone aangelegd aan de Hoogkouter.

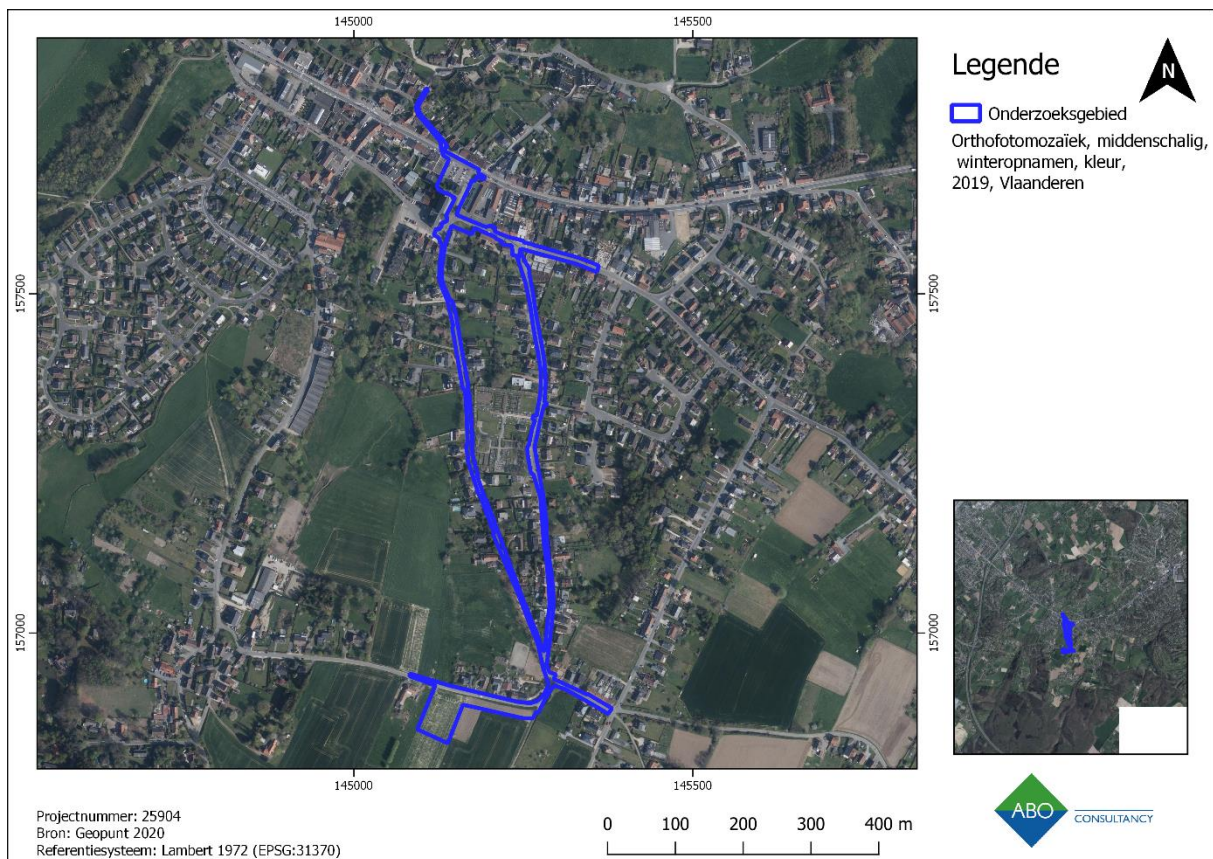
Langs de Kerkstraat wordt een tijdelijke parking (352 m²) aangelegd. Tenslotte wordt er op het kerkplein een bufferbekken aangelegd, waar tevens een werkzone voor wordt voorzien.

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

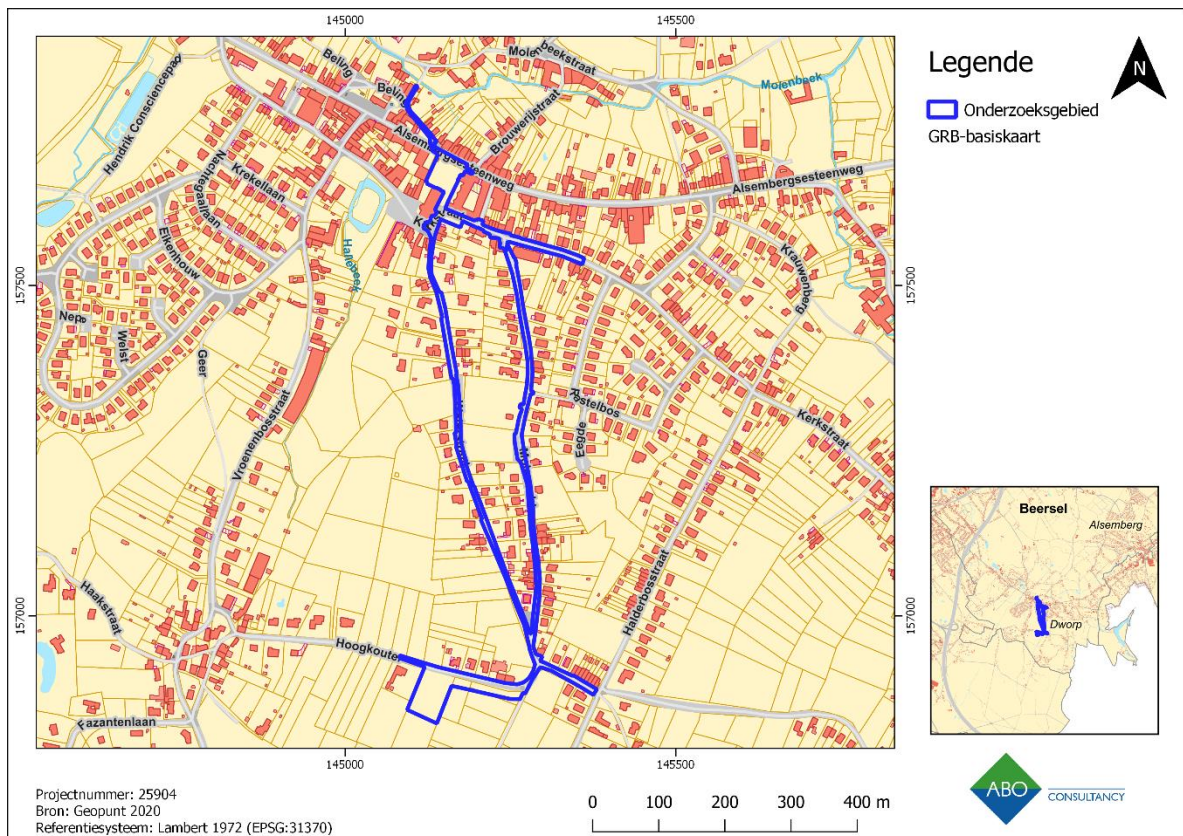
De volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werd zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

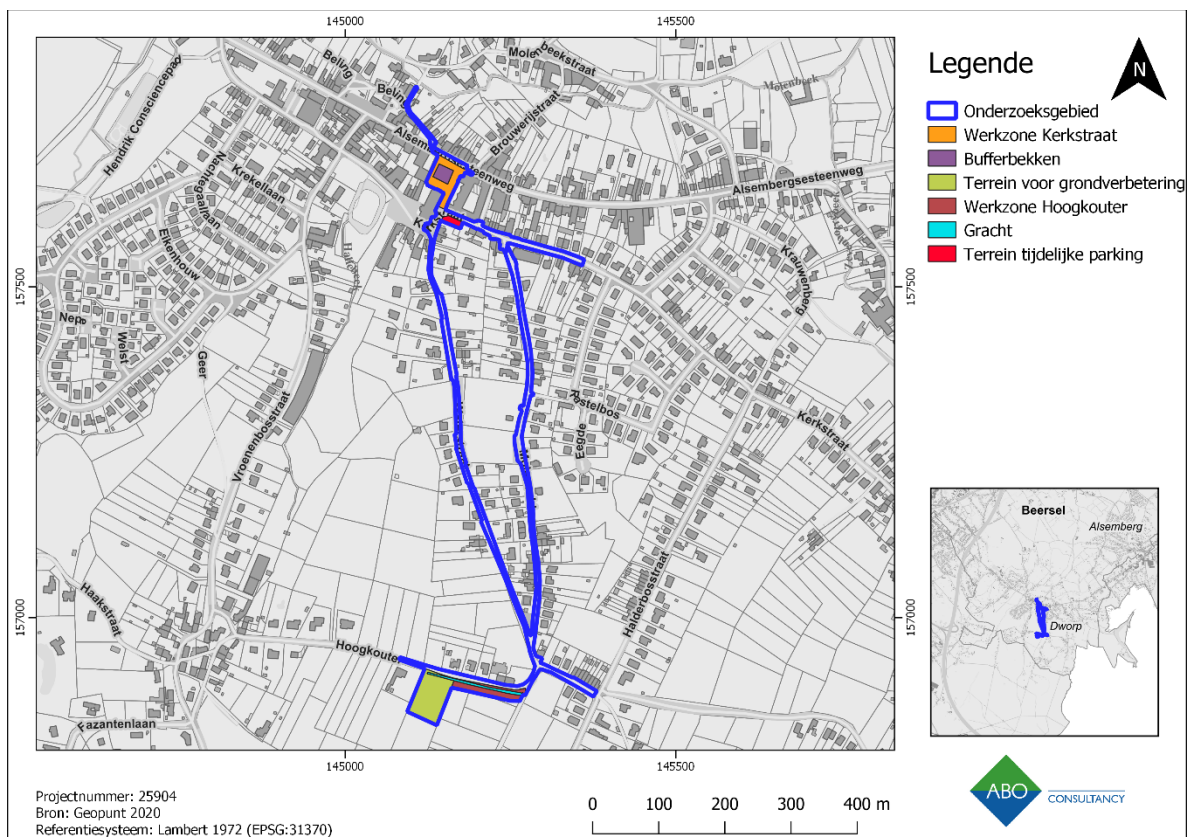
Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

Figuur 1: Luchtfoto (middenschallige winteropname, 2018) met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Figuur 2: GRB met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Figuur 3: GRB met weergave van het terrein voor grondverbetering, werkzones, gracht en bufferbekken.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

2.1.1 LIJNTRACÉ

Het project heeft als doel om de knelpunten van het afstromende water afkomstig van de akkers en de graslanden langs de Hoogkouter en Molenveld op te lossen door ze van de bestaande riolering af te koppelen. Er wordt daarom een gescheiden riolering aangelegd (Initiatiefnemer 2019).

De Beling, de Alsebergsesteenweg, de Waterstraat en de Hoogkouter zijn geasfalteerd. Het fietspad en voetpad van de Alsebergsesteenweg zijn verhard in betonstraatstenen. De Kerkstraat is verhard in klinkers (Figuur 4). De verharding heeft de bovenste lagen van de grond reeds tot ca. 0,4 – 0,5 m-MV verstoord.

In de Waterstraat, Molenveld, Hoogkouter, Kerkstraat, Beling, Buurtweg nr. 5 en de Alsebergsesteenweg is reeds een bestaande riolering aanwezig. In tabel 1 is een opsomming te zien van de straten en de bestaande riolering, de buisdiameter, de maximale diepte en de breedte van de aanleg sleuf. Deze gemengde riolering bevindt zich op een gemiddelde diepte van 2,40 m-MV (Initiatiefnemer 2019). De maximale breedte van de aanleg sleuf bedroegen ca. 1,4 tot 1,6 m.

Straat	Riolering	Buis diameter	Maximale diepte	Maximale breedte aanleg sleuf
Beling	Gemengde riolering onder het midden van rijbaan	600 mm	Ca. 2,41 m-MV	Ca. 1,6 m
Alsebergsesteenweg	Gemengde riolering onder de bermen	600 mm	Ca. 1,43 m-MV	Elke streng ca. 1,6 m
Kerkstraat	Gemengde riolering onder de bermen	500 mm	Ca. 1,45 m-MV	Ca. 1,5 m
Waterstraat	Gemengde riolering onder de bermen	400 mm	Ca. 2,93 m-MV	Elke streng ca. 1,4 m
Molenveld			Ca. 2,40 m-MV	
Hoogkouter	Gemengde riolering onder de rijweg	400 mm	Ca. 1,70 m-MV	Ca. 1,4 m
Buurtweg nr. 5	Gemengde riolering onder de rijweg	400 mm	Ca. 2,60 m-MV	Ca. 1,4 m

Tabel 1: Bestaande situatie omtrent de riolering in de Molenkouterstraat (Initiatiefnemer 2019).

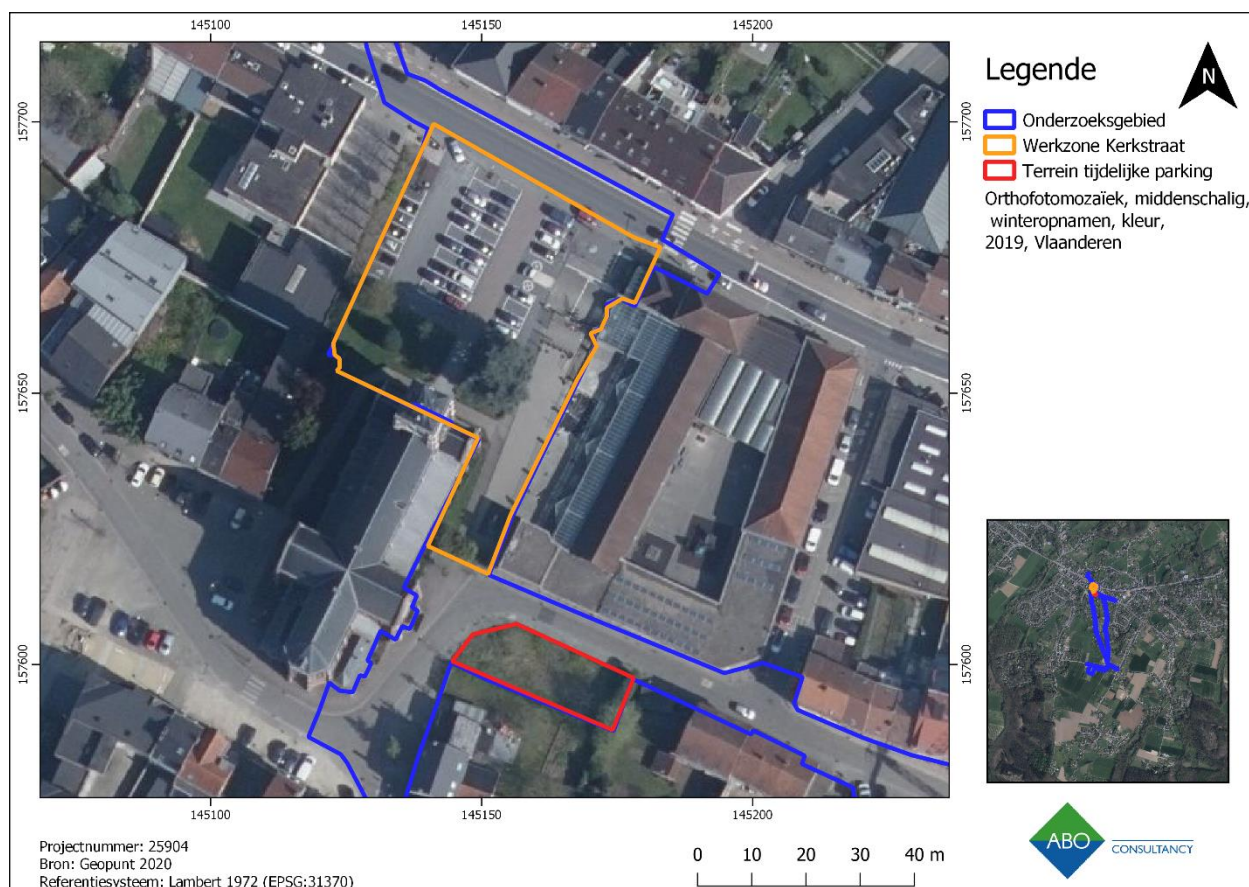
2.1.2 KERKPLEIN

Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied grenst aan de Parochiekerk Sint-Gorik (Figuur 5). Deze kerk is beschermd als bouwkundig element (ID: 37056) en bouwkundige erfgoed (ID: 37056). De geplande werken zullen direct naast deze kerk plaatsvinden. De kerk is ontworpen door architect Ch. De Maeght en gebouwd in 1894.

Het kerkplein is grotendeels verhard in asfalt en betonstraatstenen en in gebruik als parking (Figuur 5). De zuidwestelijke hoek is bedekt met gras en bomen. Het bodemarchief van het kerkplein is hoogstwaarschijnlijk tot ca. 0,5 m-MV diep verstoord door de aanleg van de verhardingen. Tijdens de geplande werken zal het kerkplein als werkzone worden gebruikt voor de aanleg van een bufferbekken.

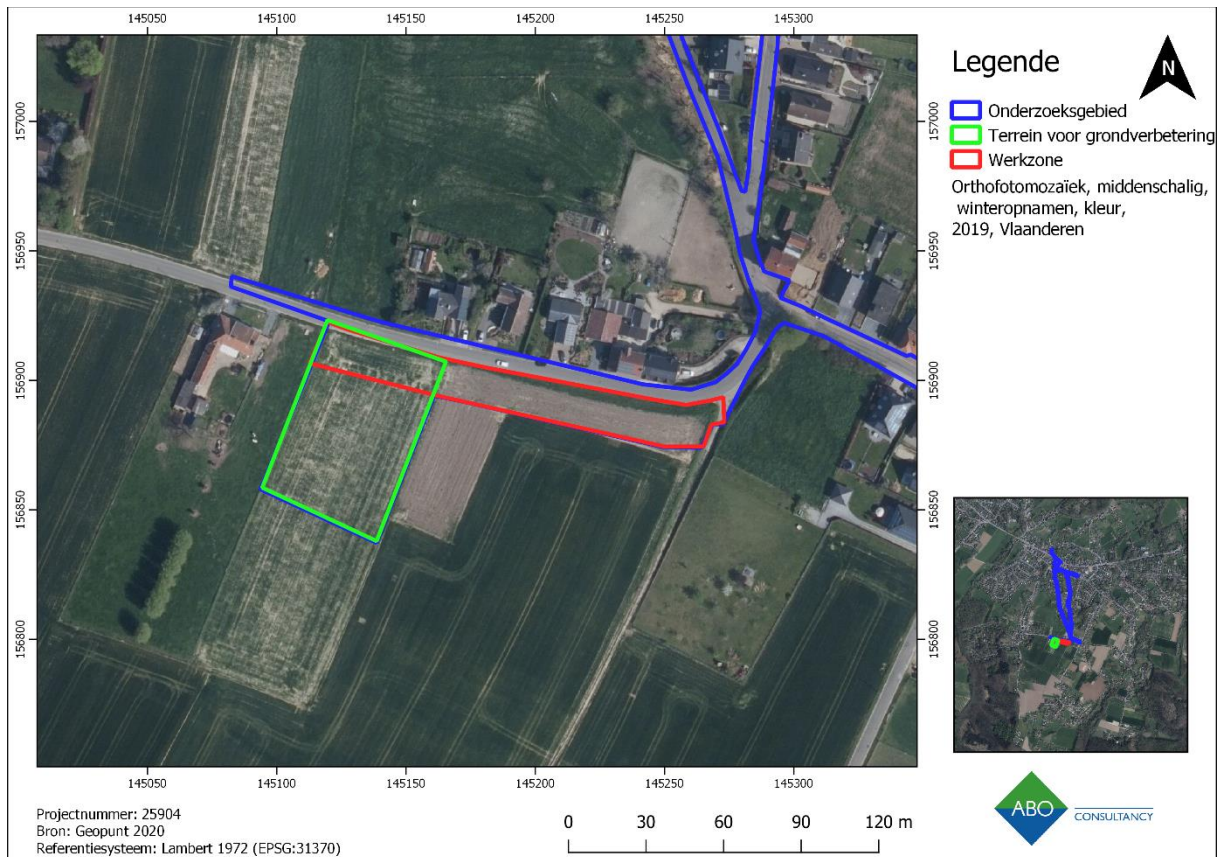
Figuur 4: De parochiekerk Sint-Gorik aan de Kerkstraat (Google Maps 2019).

Figuur 5: Luchtfoto van het kerkplein dat tijdens de geplande werken in gebruik wordt genomen door een werkzone (oranje) en het terrein waar de tijdelijke parking wordt aangelegd (rood).

2.1.3 TERREIN VOOR GRONDVERBETERING EN WERKZONE LANGS DE HOOGKOUTER

Aan de Hoogkouter wordt een terrein voor grondverbetering (3.500 m²) en een werkzone (ca. 1.800 m²) voorzien. Beide terreinen overlappen elkaar en zijn in een agrarisch gebied gelegen (Figuur 6).

Figuur 6: Luchtfoto (2019) met weergave van het terrein voor grondverbetering en de werkzone.

2.1.4 TERREIN TIJDELIJKE PARKING

Langs de Kerkstraat wordt een tijdelijke parking (352 m²) ingericht. Momenteel is dit terrein onbebouwd en in gebruik als tuin/perkje (Figuur 5).

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

De ontwerpplannen werden aangeleverd door de initiatiefnemer en zijn als bijlagen toegevoegd. De dieptes die op deze plannen zijn weergegeven, betreffen de BOK-waarde (diepte van de binnenkant van de onderkant van de buis) en zijn bijgevolg exclusief fundering. Om de uit te graven diepte te bepalen dient hier dan ook ca. 50 cm bijgeteld te worden. De dieptes die hieronder worden weergegeven staan steeds voor de BOK tenzij anders vermeld. De rioleringsplannen zijn als bijlage toegevoegd aan dit document.

2.2.1 RIOLERING

2.2.1.1 *BELING*

In de Beling is reeds een bestaande riolering aanwezig die zich maximaal 2,40 m-MV bevindt. De nieuwe droogweerafvoerleiding (DWA) zal op dezelfde diepte van de bestaande riolering worden aangelegd. De nieuwe regenwaterafvoerleiding (RWA) zal getrapt en iets dieper dan de bestaande riolering worden aangelegd (2,80 m-MV) om de wachtaansluitingen van Beling (westelijke deel) en de huisaansluitingen toe te laten (Initiatiefnemer 2019).

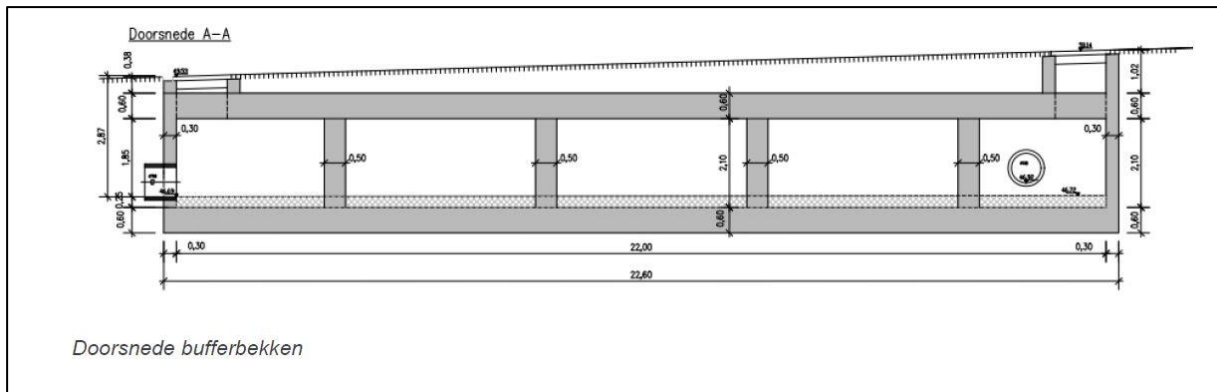
2.2.1.2 *ALSEMBERGSESTEENWEG*

In de Alsebergsesteenweg is reeds een bestaande riolering aanwezig die maximaal 2,40 m-MV bevindt. Nieuwe DWA- en RWA-leidingen worden voorzien om de aangesloten debieten van het opwaartse deel Waterstraat, Molenveld, Kerkstraat en Hoogkouter naar de Beling en de Molenbeekstraat te laten doorvoeren. De DWA-leiding wordt in de Alsebergsesteenweg aangesloten op de bestaande overwelling. De RWA-leiding van opwaarts, wordt rechtstreeks aangesloten op deze in de Beling.

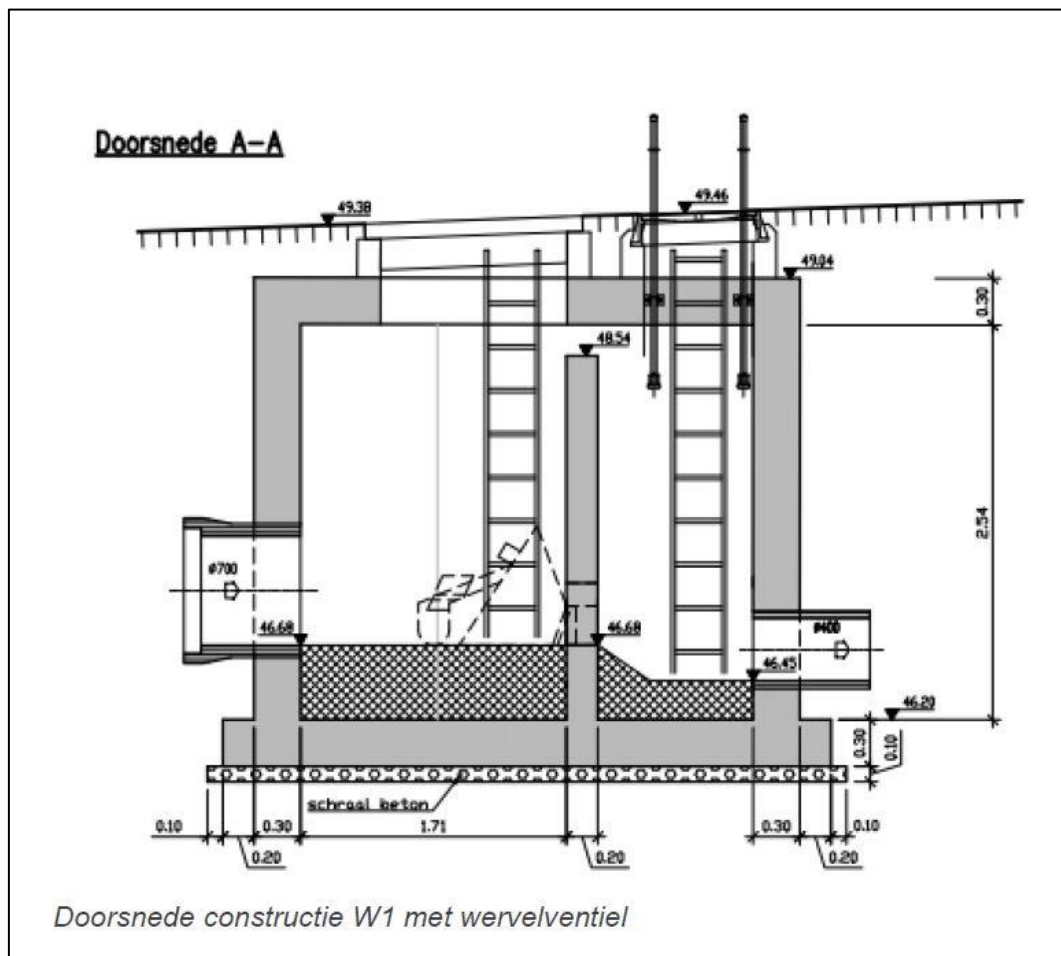
2.2.1.3 *KERKPLEIN*

Ten behoeve van de buffering wordt er op het Kerkplein een constructie voorzien. De oppervlakte van het bufferbekken zal ca. 600 m² (inclusief wanden) bedragen en het volume 1010 m³. Voor de aanleg van het bufferbekken zal de bouwput het volledige Kerkplein in beslag nemen. Het bodemarchief zal op het diepste punt van het Kerkplein zo'n 4,62 m-MV diep verstoord worden (Figuur 7). Er wordt daarnaast een bijkomende constructie (W1) gebouwd met een wervenventiel (3,3 m x 4,65 m). De afmetingen van de bouwput zullen in totaal 5,30 x 8,65 m bedragen (Figuur 8). Voor het bufferbekken en W1 wordt 0,8 m-MV grond uitgegraven (Initiatiefnemer 2019).

Tussen de Kerkstraat en het bufferbekken op het Kerkplein en tussen het kerkplein en de Alsebergsesteenweg worden DWA- en RWA leidingen aangelegd. Deze leidingen zullen onder de huidige speelplaats van de naastliggende basisschool van Dworp worden aangelegd. De bijbehorende maximale verstoring die de aanleg van de RWA (500 mm) te weeg brengt is 2,80 m-MV. Voor de DWA (250 mm) is dit 2 m-MV. De buizen komen naast elkaar te liggen, waardoor de aanleg sleuf ongeveer 2,25 breed bedraagt. Deze zone wordt daarom tijdelijk ingenomen als werkzone. De speelplaats wordt voor het grootste gedeelte open gebroken en zal na de werken worden hersteld.

Figuur 7: Doorsnede van het bufferbekken (Initiatiefnemer 2019).

Figuur 8: Doorsnede W1 (Initiatiefnemer 2019).

2.2.1.4 KERKSTRAAT

In de Kerkstraat wordt een gescheiden riolering aangelegd. De DWA (250 mm) en de RWA (400 tot 500 mm) komen 2,20 m-MV diep te liggen. De breedte van de aanlegsleuf bedraagt ca. 2,15 m. Indien er onvoldoende draagkracht aanwezig is, wordt er onder de buis tot 1 m aangevuld met zandcement.

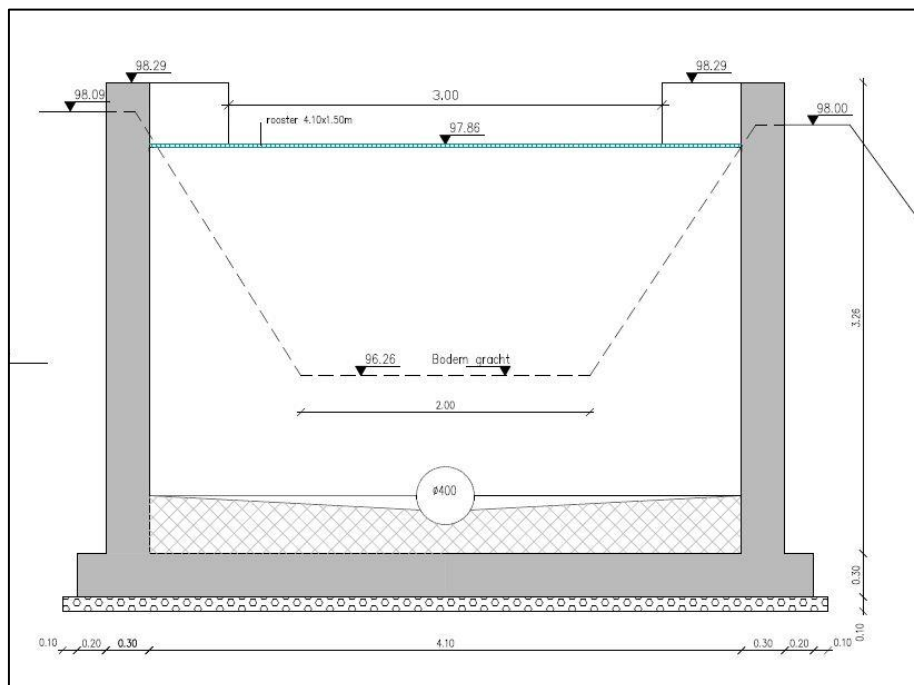
Aangezien de doorgang tussen de kerk en het schoolgebouw maar 11 m breed bedraagt, zullen de leidingen onder de speelplaats van de school worden aangelegd.

2.2.1.5 WATERSTRAAT

In de Waterstraat wordt de bestaande gemengde riolering vervangen door een gescheiden riolering. De DWA (250 mm) komt maximaal 2,30 m-MV te liggen en de RWA (400 mm) ca. 1,50 m-MV diep. De aanleg sleuf zal ca. 2,15 m breed zijn. De nieuwe riolering komt niet dieper te liggen dan de bestaande riolering. De DWA-leidingen worden eveneens aangesloten op bestaande huisaansluitingen.

2.2.1.6 HOOGKOUTER

In de Hoogkouter wordt een gescheiden riolering aangelegd. De DWA (250 mm) komt maximaal 2,10 m-MV diep te liggen en de RWA (400 mm) ca. 1,5 m-MV. De aanleg sleuf zal ca. 2,15 m breed worden. In de akker, langs de zuidelijke kant van de Hoogkouter wordt een gracht aangelegd. De bodembreedte van de gracht bedraagt 1,50 tot 0,80 m, met telkens een overhelling van 6/4. De grachtbodem is ca. 1,5 m-MV. Het bodemarchief wordt maximaal ca. 3,26 m-MV diep verstoord (Figuur 9). Dit omvat de betonnen bakken met drempel en uitgaande leiding. Naast de gracht wordt daarnaast een grasbufferstrook voorzien van 9 m (Initiatiefnemer 2019).

Figuur 9: Detailplan van U1 (ter hoogte van de gracht), Initiatiefnemer 2019.

2.2.1.7 MOLENVELD

De huidige gemengde riolering in de Molenveld stroomt richting de kerk. In de toekomstige situatie wordt er een gescheiden riolering aangelegd. De DWA (diameter 250 mm) en de RWA (400 mm) komen onder het midden van de rijweg te liggen en komen ca. 2 tot 3 m-MV diep. De nieuwe riolering komt gedeeltelijk in hetzelfde gabarit te liggen.

2.2.2 BOMEN ROOIEN

Binnen het kerkplein en de zone tussen de kerk en de basisschool worden bomen gerooid. In totaal zullen ongeveer 12 bomen gerooid worden.

2.2.3 WEGHERSTEL

- Beling: De volledige breedte van de rijweg zal worden opgebroken. De rijweg zal worden hersteld naar de bestaande toestand (asfalt).
- In de Alsebergsesteenweg wordt alleen de zuidelijke helft van de rijweg opgebroken, gelijk met het naastliggende fietspad/voetpad. Hier wordt de weg hersteld naar bestaande toestand (asfalt). Het fietspad en het voetpad worden aangelegd in betonstraatstenen.
- Tussen de kerk en het Kerkplein zullen de geplande werken ingrijpend zijn. Het plein en de speeltuin zullen opnieuw moeten worden aangelegd. Het herstel van de verhardingen wijkt niet af van de huidige situatie. De betonstraatstenen op de berijdbare delen en het asfalt voor de parkeerzones worden opnieuw voorzien. De speelplaats wordt opnieuw aangelegd in betonstraatstenen, eveneens het voetpad (Initiatiefnemer 2020).
- Het wegdek van de Waterstraat zal worden hersteld naar bestaande toestand. Er worden enkel bijkomende parkeerplaatsen aangelegd ter hoogte van de nummers 14 tot en met 24, 36 tot en met 40 en ter hoogte van de kerkhofmuur.
- Het wegdek van de Hoogkouter en Molenveld zal worden hersteld naar bestaande toestand.

2.2.4 TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

Het toekomstige terrein voor grondverbetering wordt aangelegd aan de Hoogkouter op een gedeelte van perceel 373/2. Het beslaat een totale oppervlakte van 3.500 m². Eerst wordt de teelaarde afgegraven. Daarna wordt de afgegraven teelaarde rond het terrein gestockeerd en afgedekt. Dan wordt er een zandlaag, geotextiel en steenslagfundering (20 cm) geplaatst. Het terrein wordt omheind en gebruikt voor het mengen en stabiliseren van gronden, het zeven van gronden en voor tijdelijke stockage van uitgegraven gronden. Tot slot wordt het terrein in oorspronkelijke vorm hersteld. De geplande werken zullen het bodemarchief maximaal 0,80 m-MV diep verstoren.

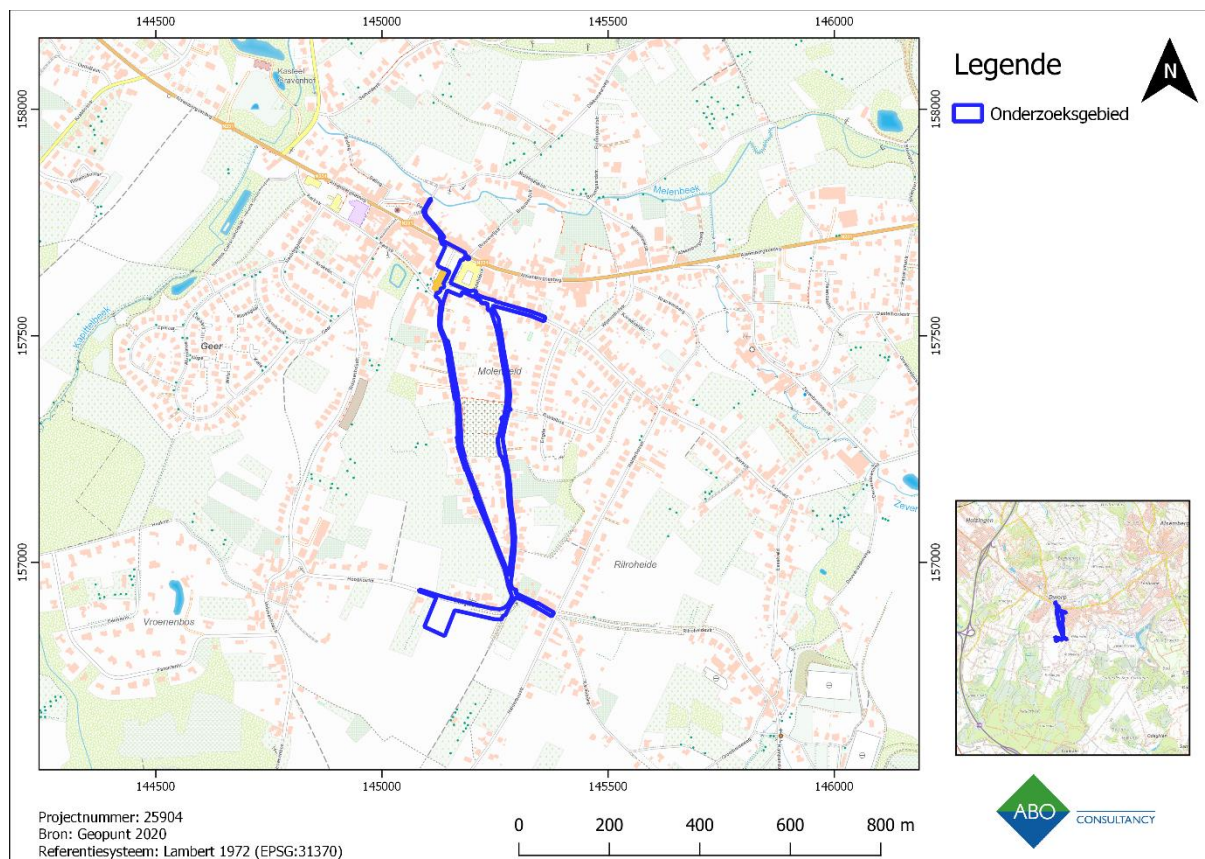
2.2.5 TERREIN TIJDELIJKE PARKING

Er wordt een tijdelijke parking (352 m²) aangelegd ter hoogte van de Snelborre en de Kerkstraat. Als eerst wordt de bestaande afsluiting opgebroken, daarna wordt de teelaarde afgegraven tot 0,3 m-MV. Er wordt een geotextiel geplaatst en een tijdelijke steenslagverharding. Na de werken zal het terrein in de oorspronkelijke staat worden hersteld. Het bodemarchief zal ongeveer tot 0,5 m-MV worden verstoord.

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

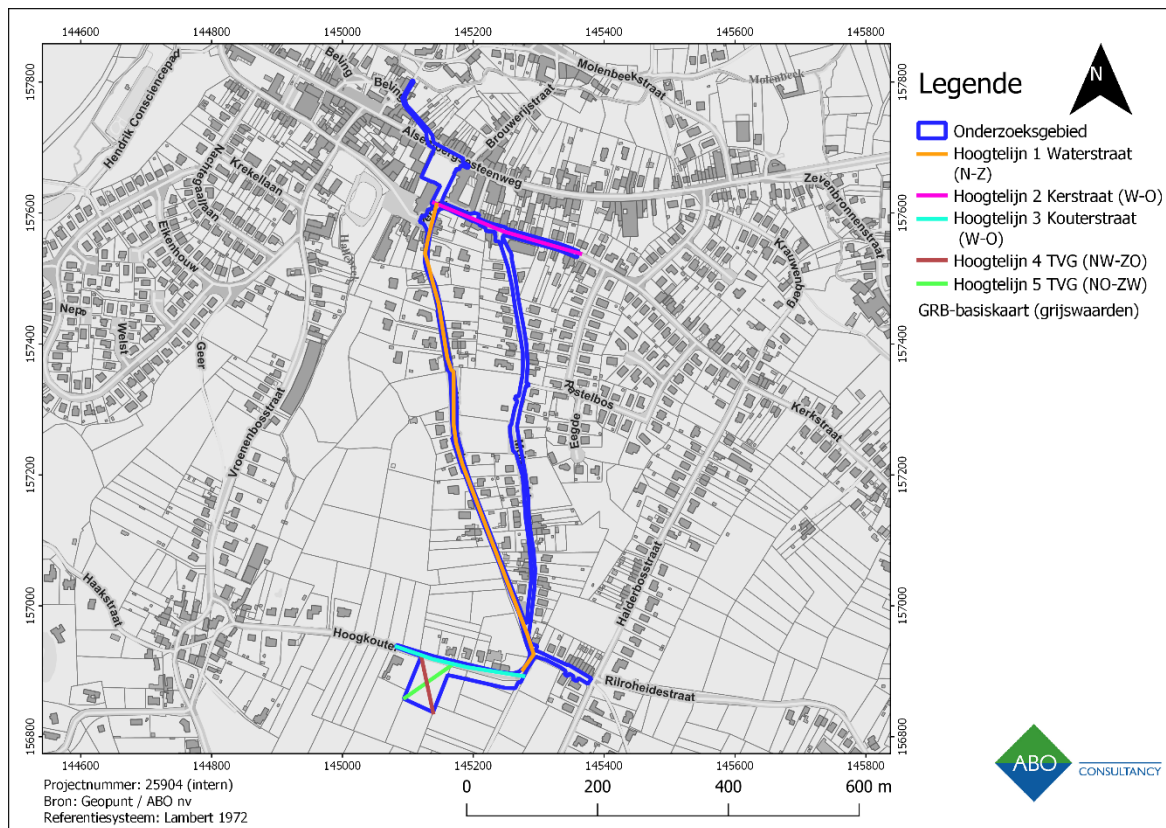

Figuur 10: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Het onderzoeksgebied bestaat uit de Hoogkouter, de Waterstraat, de Molenveld, de Kerkstraat en de Baling en ligt ter hoogte van het dorp Dworp (gemeente Beersel) in Vlaams-Brabant. De bebouwing situeert zich vooral in de woonwijken Geer en Molenveld. Het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied is ter hoogte van de kerk in het Molenveld gelegen. Het zuidelijke gedeelte bevindt zich ter hoogte van Rilroheide. Tussen de Waterstraat en de Molenveld is een begraafplaats aanwezig (Figuur 10).

3.1.2 HOOGTEVERLOOP

3.1.2.1 LIJNTRACÉ

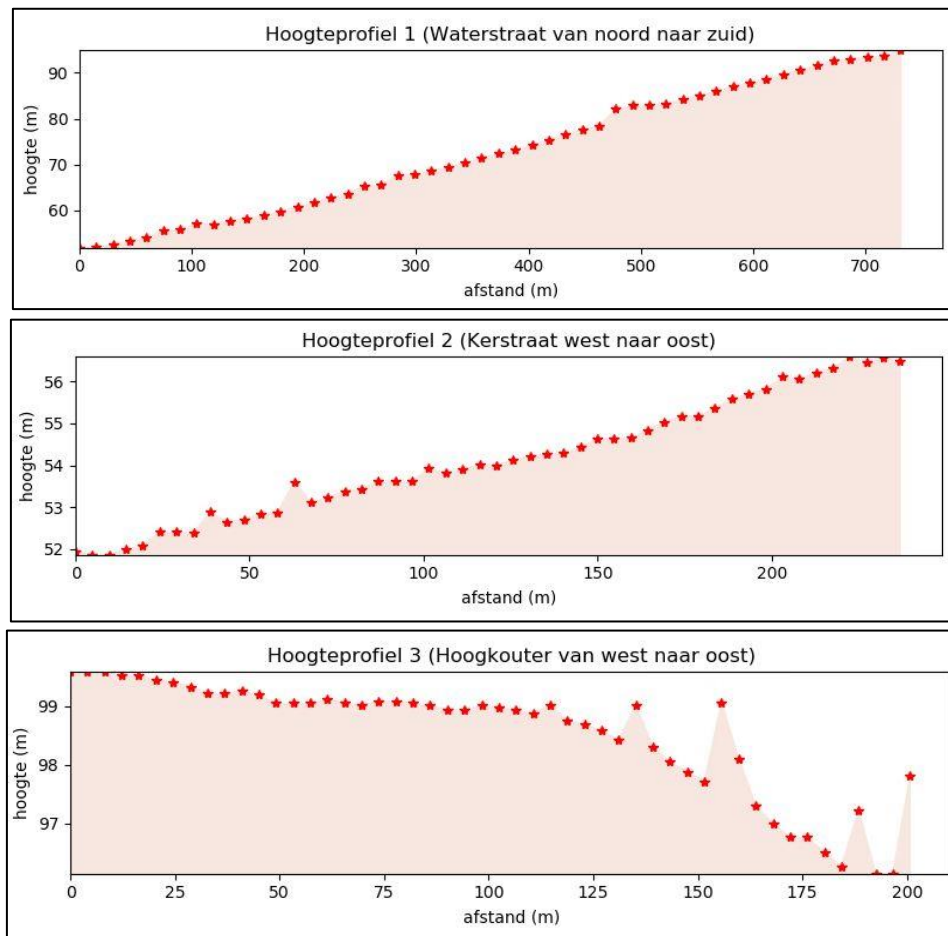
Figuur 11: GRB met weergave van het onderzoeksgebied. De nummers van de hoogteprofielen corresponderen met deze weergegeven in Figuur 12 en Figuur 13.

Geografisch gezien behoort het onderzoeksgebied tot het Bekken van de Schelde met de Zenne als hoofdwaterloop. Beersel ligt op de rechterflank van de Zennevallei die duidelijk hoger en steiler is dan de linkerflank. Het gebied kent een sterk versneden reliëf waarbij het hoogste punt zich op de waterscheidingskam Zenne-Dijle ter hoogte van Sint-Genesius-Rode bevindt. Op basis van de hoogtelijnen valt dan ook af te leiden dat het onderzoeksgebied zich op een helling bevindt die vanuit het zuiden afloopt in noordelijke richting.

Het onderzoeksgebied kent een groot hoogteverschil van noord naar zuid. Zoals eerder reeds werd aangehaald bevindt het onderzoeksgebied zich op binnen een gradiëntzone. Dit blijkt ook uit de hoogteprofielen. Op hoogteprofiel 1 (N-Z) is te zien dat de waarden in het zuiden rond de 94,75 m TAW liggen. Het terrein helt van daaruit af tot 51,92 m TAW in het noorden. Dit maakt dat er een hoogteverschil is van zo'n 43 m over een afstand van ca. 750 m. Het is dus mogelijk dat er colluvium aanwezig is. Dit gegeven verhoogt de kans op eventuele intacte archeologie onder het colluvium.

Het hoogteverschil tussen het oostelijke en het westelijke deel is kleiner, maar nog steeds significant. Het westelijke gedeelte van de Kerkstraat bevindt zich op 51,92 m TAW, terwijl het oostelijke gedeelte op een hoogte van 56,61 m TAW is gelegen. Hier loopt het hoogteprofiel binnen het onderzoeksgebied lichtjes op van west naar oost (hoogteprofiel 2, W-O). Dit geldt niet voor de Hoogkouter (hoogteprofiel 3, W-O). Hier is het westelijke gedeelte juist hoger gelegen (99,58 m TAW), waarna het hoogteprofiel

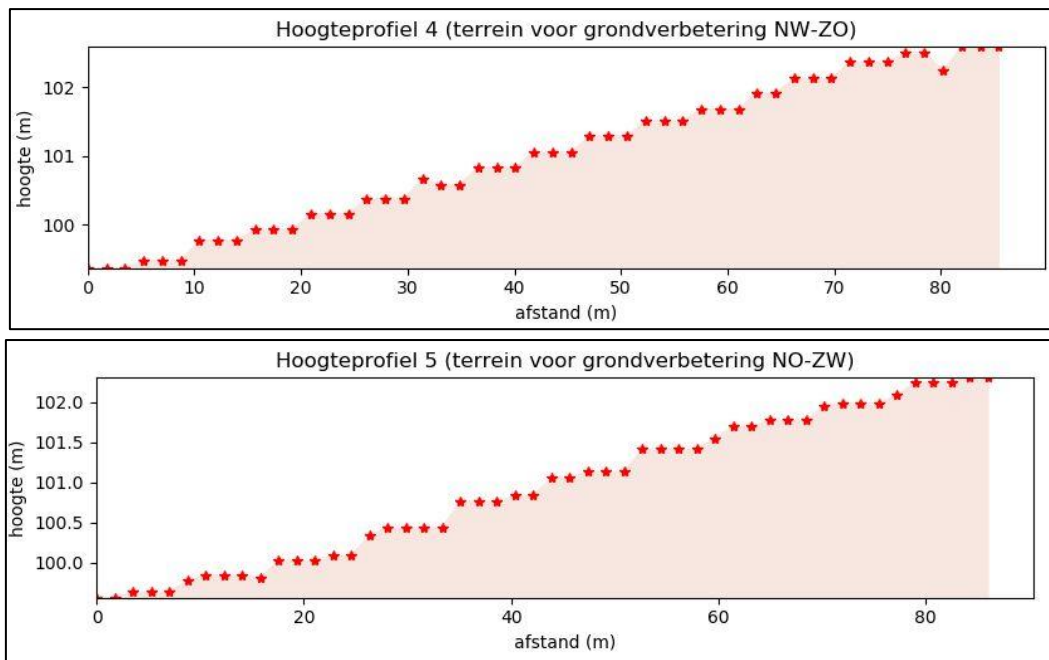
langzaam daalt richting de 96 m TAW. Enkele pieken zijn zichtbaar aan het einde van de hoogteprofiellijn.

Figuur 12: Hoogteprofielen van het lijntracé, zie ligging in Figuur 11 (Geopunt 2019).

3.1.3 TERREIN VOOR GRONDVERBETERING

Het terrein voor grondverbetering loopt langzaam op van noord naar zuid. Het noordwesten bevindt zich op een hoogte van 99,37 m TAW, waarna het langzaam en geleidelijk oploopt naar 102,58 m TAW (hoogteprofiel 4). Over een afstand van ca. 85 m is er dus een hoogteverschil van ca. 2,7 m. Dit geldt ook voor het hoogteprofiel dat getrokken is van noordoost naar zuidwest (zie hoogteprofiel 5).

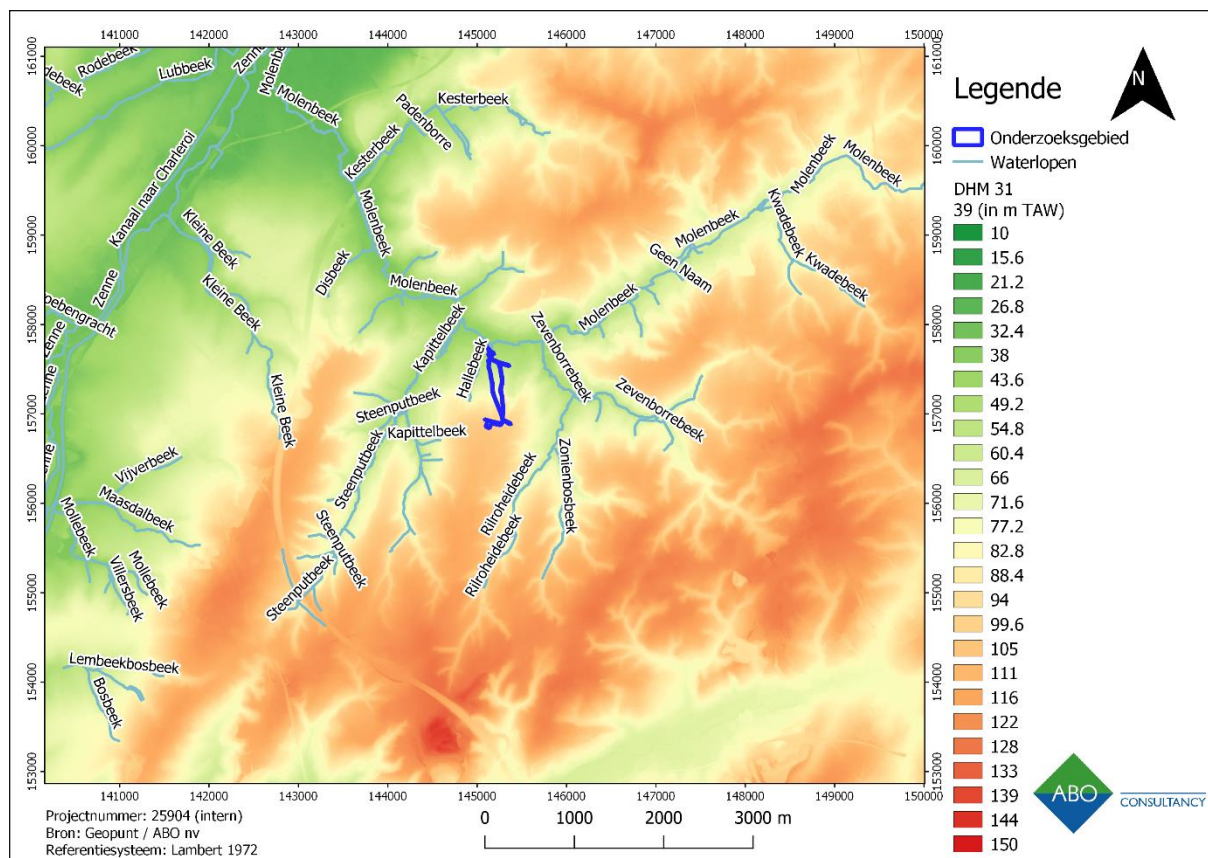

Figuur 13: Hoogteprofielen van het lijntracé, zie ligging in Figuur 11 (Geopunt 2019).

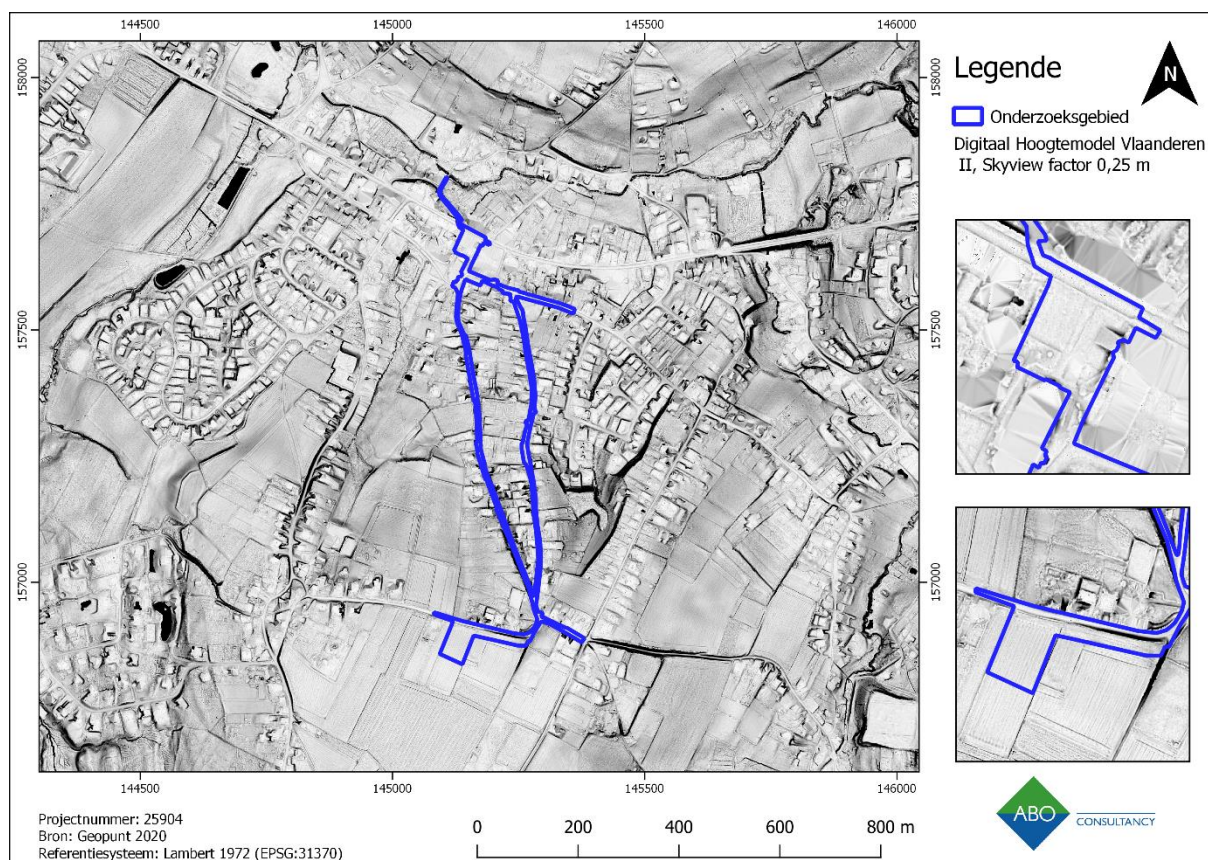
3.1.4 HOOGTEMODELKAARTEN

Het reliëf van het landschap rondom het onderzoeksgebied wordt op de DHM en het DHM Vlaanderen II (Skyview) weergegeven (Figuur 14 en Figuur 15). Het onderzoeksgebied ligt landschappelijk gezien gunstig. Het bevindt zich op het afdalende gedeelte van een zandachtige heuvelrug. Daarnaast stromen er diverse waterlopen in de directe omgeving. Zo stroomt de Hallebeek en de Molenbeek door het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied. Hoge gebieden in combinatie met de aanwezigheid van water waren in het verleden een aantrekkelijke zones om te vestigen. Aangezien het onderzoeksgebied op het afdalende gedeelte van een heuvel is gelegen, moet er rekening gehouden worden met mogelijke colluvium.

Op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (Skyview) zijn minimale hoogteverschillen te zien, die te associëren zijn met plaatselijke stoepen, parkeerplaatsen en stukken groen. Binnen het terrein voor grondverbetering en de werkzone zijn voornamelijk ploegsporen zichtbaar.

Figuur 14: DHM kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en de waterlopen in de omgeving.

Figuur 15: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (Skyview) met aanduiding van het onderzoeksgebied.

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMKAART

Volgens de Bodemkaart is de bodem van het onderzoeksgebied op verschillende bodems van de Zandleemstreek gekarteerd (Figuur 16).

Een groot gedeelte van het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied is gekarteerd als een bebouwde zone (**OB**). In sommige gevallen wordt het bodemprofiel door de mens dermate veranderd of zelfs vernietigd dat het oorspronkelijke bodemprofiel niet meer aanwezig is. Het is echter ook mogelijk dat dit gedeelte niet gekarteerd kon worden door de aanwezige bebouwing rondom de kerk.

Een klein deel van het noordelijke gedeelte van de Waterstraat is gekarteerd als een matig droge leembodem zonder profiel (**Acp**). Het betreft een colluviale bodem die ter hoogte van een depressie of lage hellingsgronden voorkomen. Het colluviaal dek (ca. 40 cm) rust op een profiel waar de B-horizont op verschillende dieptes voorkomt. Tussen de 80 en 120 cm vertoont het profiel gleyverschijnselen. Een klein gedeelte van het noordelijke gedeelte van de Waterstraat en de Molenveld is gekarteerd als **Acp** bodem, waarbij er een bedolven textuur B-horizont op minder dan 80 cm diepte voorkomt ('c').

Een groot deel van de Waterstraat is gekarteerd als een droge zandleembodem met textuur B-horizont (**(x)Lba**). De donkerbruine ploeglaag is matig humeus en is ongeveer 25 cm dik. Hieronder komt een overgangshorizont voor die 30 tot 40 cm dik is. Deze rust op zijn beurt weer op een textuur B-horizont die voor het merendeel kleiig is. Het is mogelijk dat de grond hier gestratificeerd is. De lemige laagjes zullen dan de zandige laagjes afwisselen. Roestverschijnselen komen voor vanaf een diepte van 120 cm.

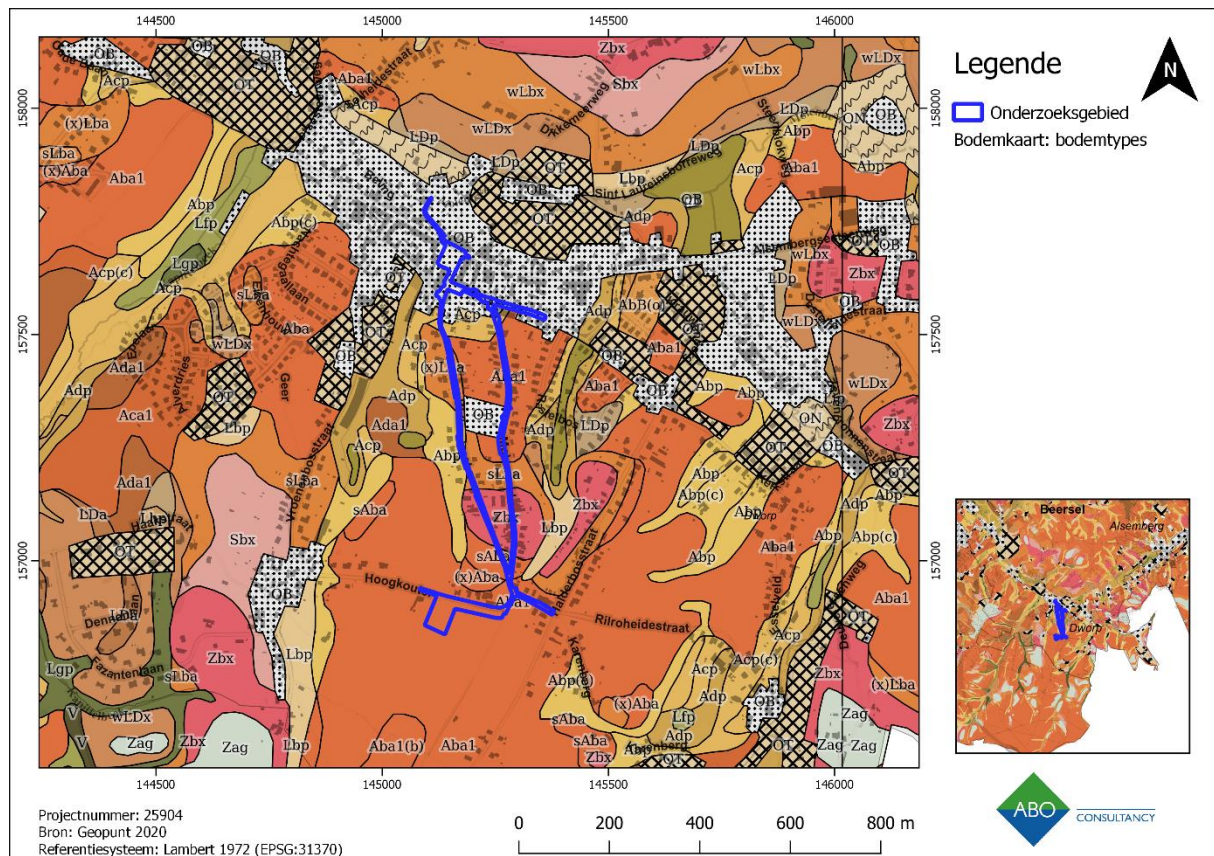
Het **Abp**-bodemtype bestaat uit matig gleyige gronden op leem zonder profielontwikkeling. De bouwlaag heeft een bruinigrijze kleur en gaat geleidelijk over in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal met baksteenrestjes en houtskoolfragmenten. Dit colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een Tertiair substraat en vertoont roestverschijnselen vanaf 50 cm. Deze bodems komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van hellingen, en als oeverwallen in alluviale valleien (Van Ranst en Sys 2000: 302).

Delen van de Waterstraat en de Molenveld zijn gekarteerd als een droge zandbodem met een onbepaald profiel (**Zbx**). De bouwlaag is hierbij humusarm. Roestverschijnselen komen voor op een diepte van 90 en 120 cm.

De zuidelijke delen van de Waterstraat en de Molenveld zijn gekarteerd als een droge leembodem met textuur B-horizont (**sAba**). Onder de A-horizont zit een textuur B-horizont die is aangereikt met sesquioxiden en klei. De bruine Bt bestaat uit zwaar leem en ongeveer uit 20% klei. Naar onderen toe verdwijnt deze klei en verdwijnt de structuur geleidelijk. Hier is de Bt geelbruin van kleur.

De ondergrond van de Hoogkouter, het terrein voor grondverbetering, de werkzones en de gracht zijn gekarteerd als een droge leembodem met textuur B-horizont (**Aba1**). Deze bodem valt onder de sAba-serie, echter bij de Aba1-bodem is de A-horizont 40 cm dik.

Binnen het onderzoeksgebied wordt dus vooral een droge zandleembodem verwacht die plaatselijk droog tot matig gleyig is. Rondom de kerk wordt een **OB** verwacht. In het noorden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de Molenbeek is een colluviale bodem voor van minimaal 40 cm dik gekarteerd. Er moet dus rekening gehouden worden met de eventuele aanwezigheid van colluvium. Indien archeologische sporen of vondsten aanwezig zouden zijn, kunnen deze dus afgedekt zijn. Dit gegeven verhoogt de kans op eventuele goede bewaring van archeologie. In het zuiden van het onderzoeksgebied komen vooral droge zandleembodems met een textuur B-horizont voor.

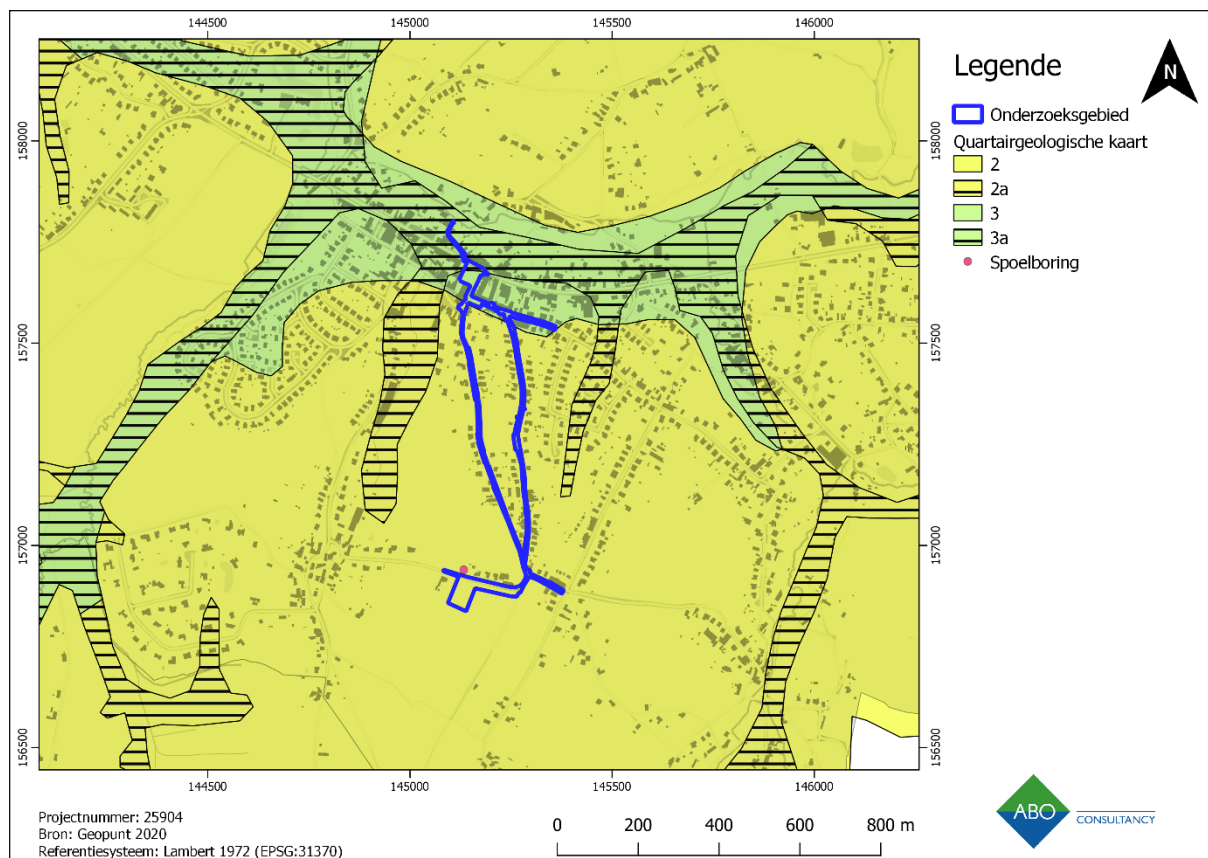
Figuur 16: De Bodemkaart met weergave van het onderzoeksgebied.

3.2.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

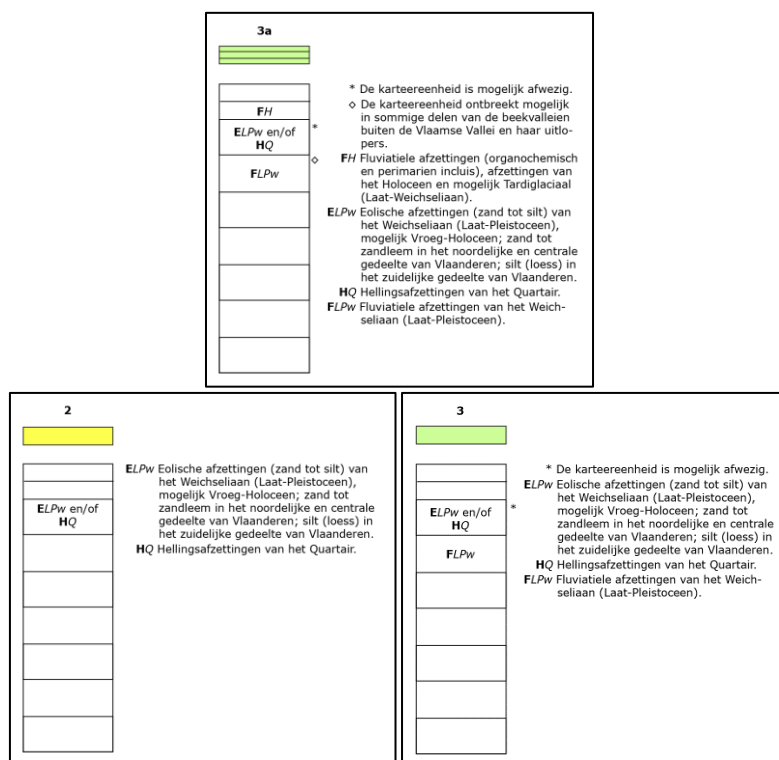
Volgens de Quartair geologische kaart bevindt het onderzoeksgebied zich binnen drie verschillende profieltypes. De drie profieltypes worden hieronder elk apart besproken (van noord naar zuid):

- Profieltype 3a wordt gekenmerkt door fluviatiele afzettingen, afzettingen van het Holocene en mogelijk Tardiglaciaal bovenop zand tot siltige afzettingen en hellingsafzettingen van het Quartair. Het uiterst noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de Beling, is gekarteerd als dit profieltype.
- Profieltype 3 wordt gekenmerkt door zand tot siltige afzettingen bovenop hellingsafzettingen van het Quartair en fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan. Een klein deel van de ondergrond ter hoogte van de kerk en de Kerkstraat is hierop gekarteerd.
- Profieltype 2 wordt gekenmerkt door eolische afzettingen bovenop hellingsafzettingen van het Quartair. Het grootste deel van het onderzoeksgebied bevindt zich binnen dit profieltype.

Ter hoogte van de Hoogkouter is reeds een spoelboring gezet in 2003. Uit de resultaten van deze boring blijkt dat Quartaire lagen aanwezig zijn tot op een diepte van 1 m-MV. Hieronder is tot 27 m TAW het Zand van Brussel aangetroffen.

Figuur 17: GRB met Quartaire geologische kaart met weergave van het onderzoeksgebied.

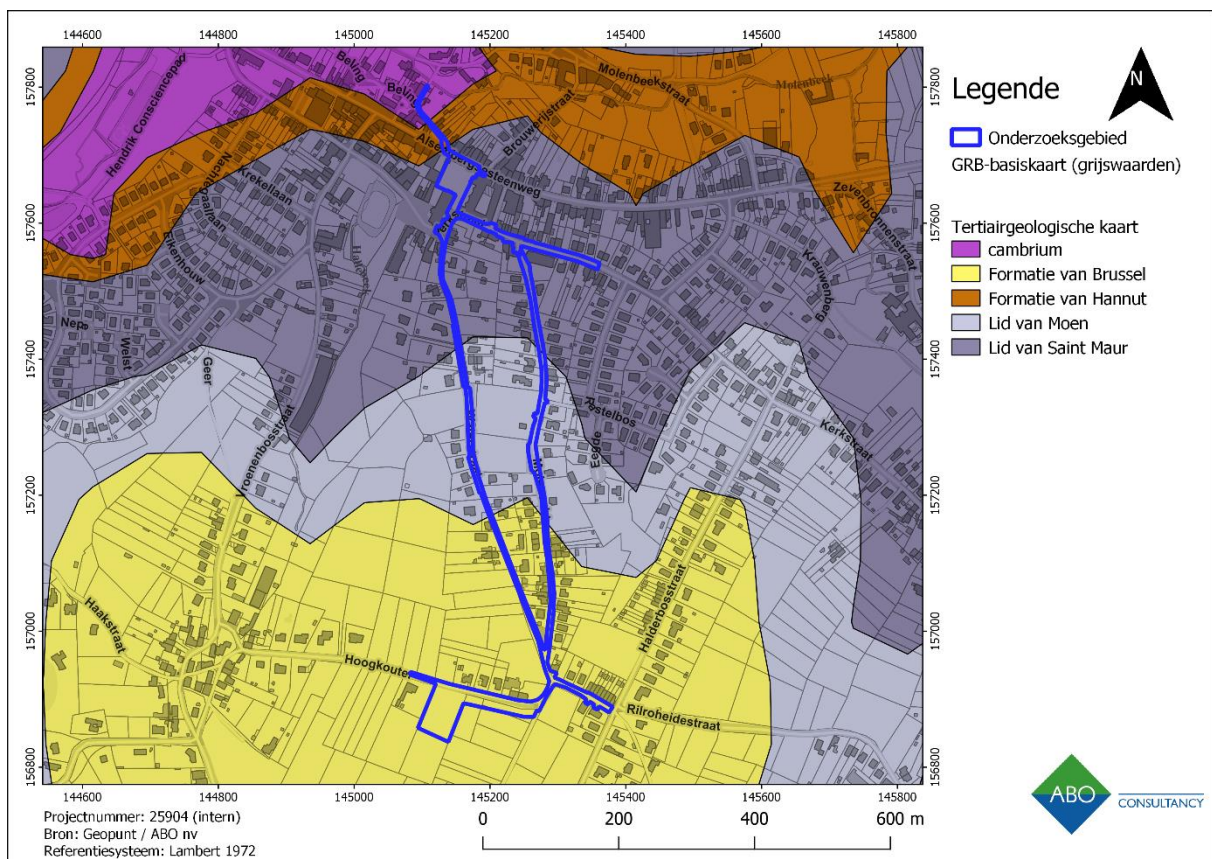
Figuur 18: Quartaire sequenties ter hoogte van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).

3.2.3 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART

Volgens de Tertiairgeologische kaart is de ondergrond van het onderzoeksgebied binnen vijf verschillende formaties gekarteerd (Figuur 19).

- Formatie van Cambrium bestaat uit kwartsieten en donkergrijze phylladen.
- Formatie van Hunnut wordt gekenmerkt door grijsgroen fijn zand. Het is mogelijk dat en soms dunne kleihoudende intercalaties aanwezig zijn met plaatselijk zandsteen.
- Formatie van Kortrijk, Lid van Saint-Maur bestaat uit grijze klei en is plaatselijk silthoudend.
- Formatie van Kortrijk, Lid van Moen wordt gekenmerkt door grijze klei en silt, maar is plaatselijk kleihoudend of toont kleilagen. Er kunnen nummulitis planatus aanwezig zijn.
- Formatie van Brussel bestaat uit bleekgrijs zand en is kalkhoudend. Daarnaast vertoont deze formatie fossielen, kiezels en kalkzandsteenbanken.

Volgens de Tertiair isohypsen kaart komen de toppen van de Tertiaire lagen voor tussen de 50 en 90 m-MV. Deze lagen zullen dus niet tijdens de werken worden aangesneden (Geopunt 2020, Tertiair isohypsen).

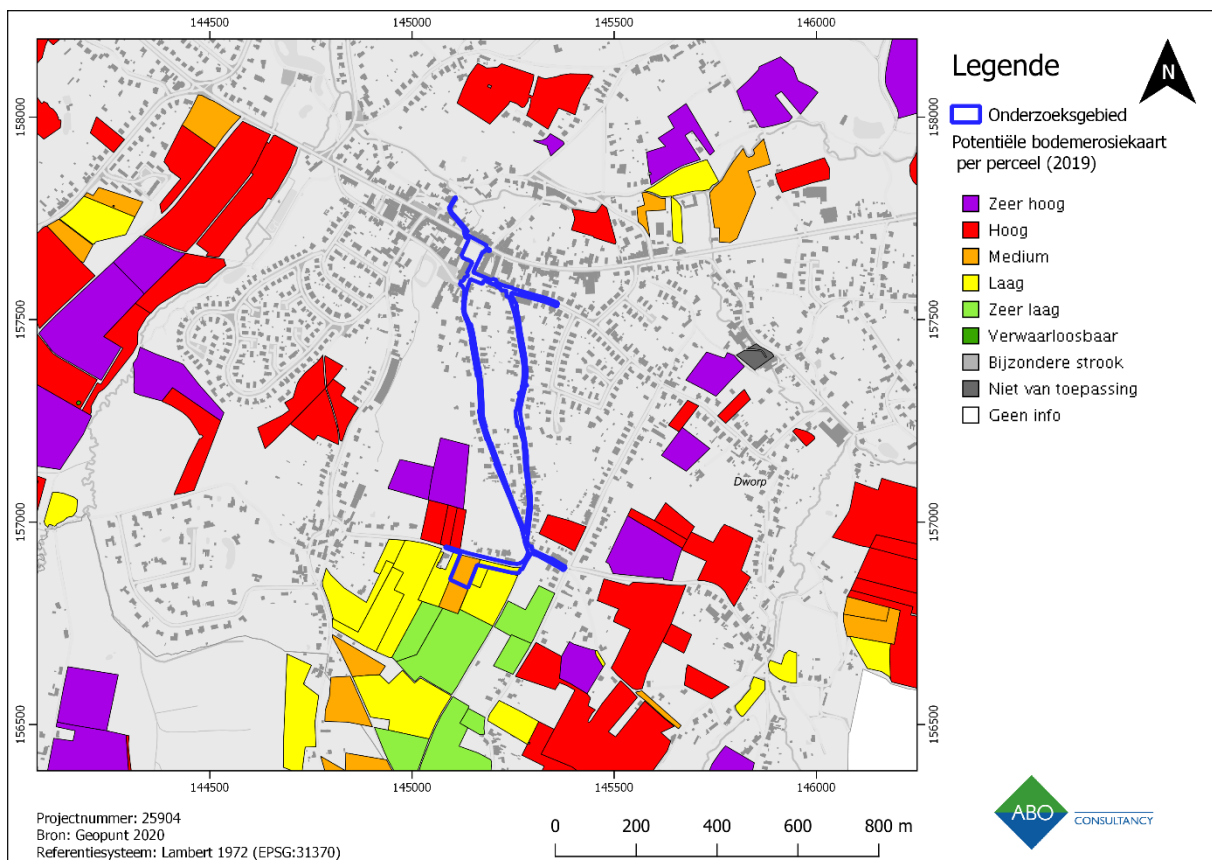
Figuur 19: Gedigitaliseerde Tertiair geologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

Voor het grootste deel van het onderzoeksgebied is geen informatie beschikbaar over het bodemerosie potentieel. Het perceel waar het terrein voor grondverbetering wordt aangelegd is gekarteerd als een terrein met medium graad voor bodemerosie. De werkzone bevindt zich binnen percelen die gekarteerd zijn als laag.

Het onderzoeksgebied bevindt zich grotendeels in een regio waar de percelen gekarteerd met een zeer hoge tot zeer hoge kans op bodemerosie. Een hoog potentieel kan negatieve gevolgen hebben op de bewaring van eventuele aanwezige archeologische sporen en vondsten.

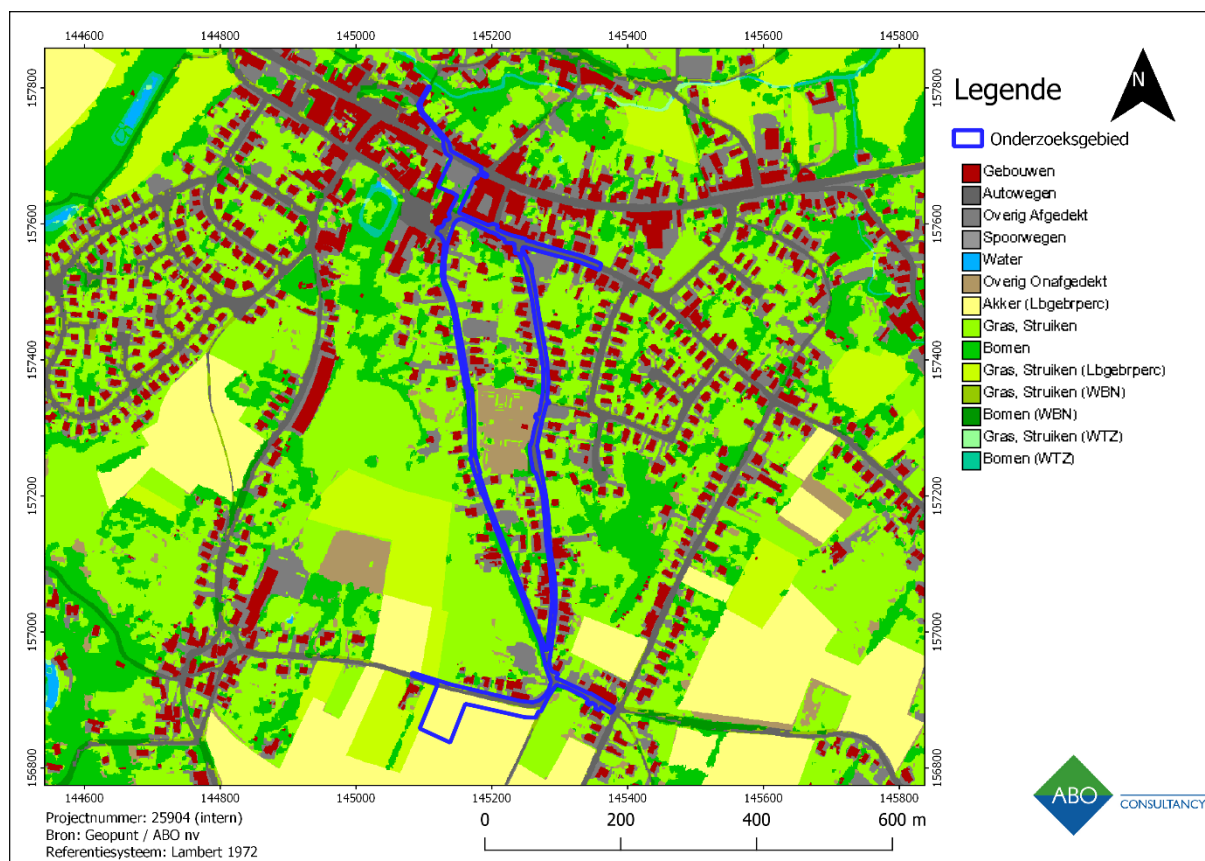
Zoals eerder is aangegeven, bevindt het onderzoeksgebied zich op het afhellende gedeelte van een heuvel. Daarom moet er ook rekening gehouden worden met eventueel aanwezige colluvium. De hoogte binnen het onderzoeksgebied loopt langzaam af van zuid naar noord.

Figuur 20: Bodemerosiekaart (2018) op perceelsniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied.

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Volgens de Bodemgebruiksk kaart wordt het onderzoeksgebied gekenmerkt door de aanwezigheid van een straten en andere verhardingen (grijs), akker (geel) en bomen, struiken en gras (groen), zie Figuur 21. De kaart toont geen nieuwe informatie.

Figuur 21: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris archeologische zone	Niet van toepassing
Landschapsatlas	Niet van toepassing
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Relevant, cf. 4.2.1
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Inventaris historische stadskern	Niet van toepassing
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet van toepassing
Wereldoorlog relictten	Niet van toepassing
Belgisch (verdwenen) molenbestand	Niet van toepassing
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (1745)	Relevant, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Topografische kaart van België uit 1873	Relevant, cf. 4.3.5
Topografische kaart van België uit 1939	Relevant, cf. 4.3.6
Ortholuchtfoto's	
Kleinschalige zomeropnamen, 1971, zwart-wit	Relevant, cf. 4.4
Kleinschalige zomeropnamen, 1990, kleur	Relevant, cf. 4.4
Grootschalige winteropnamen, 2014, kleur	Relevant, cf. 4.4
Grootschalige winteropnamen, 2018, kleur	Relevant, cf. 4.4

Tabel 2: Geraadpleegde bronnen (Cartesius; Geopunt, Inventaris Onroerend Erfgoed 2019).

4.1 HISTORISCHE ACHTERGROND

Het onderzoeksgebied is binnen het dorp Dworp gelegen. Dit dorp is sinds 1977 een deelgemeente van de gemeente Beersel. De naam van de gemeente verwijst mogelijk naar het Germaanse *Turnapā* wat 'in de bocht van een beek' betekent of naar het woord *thorn* wat Germaans voor 'doorn' is.

Historische bronnen vermelden dat er in Dworp een Nervische nederzetting aanwezig was in de eerste eeuw voor Christus (Debrabandere 2010). Er zijn echter ook oudere sporen in de omgeving teruggevonden.

De oudste sporen van menselijke aanwezigheid zijn te dateren in de prehistorie. Zo werden er onder andere artefacten uit de steentijd aangetroffen op de oostkam van de Zennevallei, op de Meigemheide, in het Vroenenbos en in het Begijnhofbos. Op dezelfde plaats waar mogelijk een Nervische nederzetting aanwezig was zijn er eveneens verscheidene Romeinse vondsten teruggevonden (Inventaris Onroerend Erfgoed 2019: 121176).

Vanaf de 8e eeuw was de kerk van de Sint-Gaugericusparochie aanwezig te Dworp. In de 8e eeuw maakte Dworp deel uit van een groot gebied op de oostelijke Zenneoever dat aan de Sint-Pieterskerk van Keulen werd geschonken door Angela van Brabant. De kerk verloor de gebieden in de 10e eeuw, vermoedelijk door invallen van de Noormannen. De wereldlijke macht lag vanaf toen bij de graven van Leuven die de hogere grondheerlijke rechten van het gebied in handen hadden. De heerlijkheid van Dworp werd door hen in leen gegeven. In 1489 werd het gebied door de Hertogen van Brabant afgestaan aan de Heer van Witthem ter compensatie van de grote verliezen die hij in hun dienst geleden had (slag van Beersel). De heerlijkheid wisselde in de komende eeuwen vele malen van eigenaar tot aan de Franse Revolutie (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017: 121176).

Vanaf de 18e eeuw vormde de bruggen over de Molenbeek aantrekkingspolen. De Molenbeek bevindt zich ten noorden van Dworp en het onderzoeksgebied. Zo ontstond het dorp aan de kruisingen van de Vroenenbosstraat richting Hallerbos, de Molenbeekstraat richting Alseberg en de Kerkstraat met de oversteek van de Molenbeek. Hierdoor vormde het dorp een langgerekte lijn langs de Molenbeek. Het beschikte over twee kernen: een woonkern die zich rond de 8e -eeuwse kerk had ontwikkeld en een kasteelkern die zich rondom het Gravenhof. Deze laatste is een kasteel uit de 17e eeuw (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017: 121176).

In de 19e eeuw werd de kerk uit de 8e eeuw afgebroken om elders de nieuwe Sint-Gorikskerk op de richten. Op de plaats van de kerk werd vervolgens het gemeentehuis gebouwd. Hoewel er in de laatste eeuwen een duidelijke bevolkingstoename heeft plaatsgevonden, is de industriële ontwikkeling van Dworp eerder beperkt gebleven in vergelijking met andere nabijgelegen (deel-)gemeenten als Ruisbroek en Drogenbos. In de 15e eeuw kende de omgeving een belangrijke papierproductie wat resulteerde in de oprichting van vijf papiermolens te Dworp. Van molens die doorheen de eeuwen in Dworp opgericht zijn, zijn er vandaag de dag nog 5 bewaard gebleven (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017: 121176).

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 BESCHERMDE, VASTGESTELDE EN WETENSCHAPPELIJKE INVENTARISSEN

Voor de beschrijving van het geïnventariseerd en beschermd erfgoed in de omgeving van het onderzoeksgebied wordt het Geoportaal Onroerend Erfgoed gebruikt (Figuur 23). De kaart toont dat dat het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied in het beschermd landschapsatlas (ID: 10301) en landschappelijk geheel (ID: 13579) van Hallerbos – Lembeekbos – Maasdalbos is gelegen.

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn twee dorpsgezichten beschermd. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de kerk, grenst aan de pastorie van de Pastorie Sint-Gorikparochie aan de Vroenenbosstraat (ID: 1706). Onder de bescherming vallen onder andere het monument, het poortgebouw, de ommuurde tuin, de tuinmuur en de omgrachten. De pastorie met

poortgebouw is ook beschermd als monument (ID: 1694). Op een afstand van ca. 350 m ten westen van het onderzoeksgebied is het Stenen Hof aan de Alsebergsesteenweg (ID: 4032) gelegen.

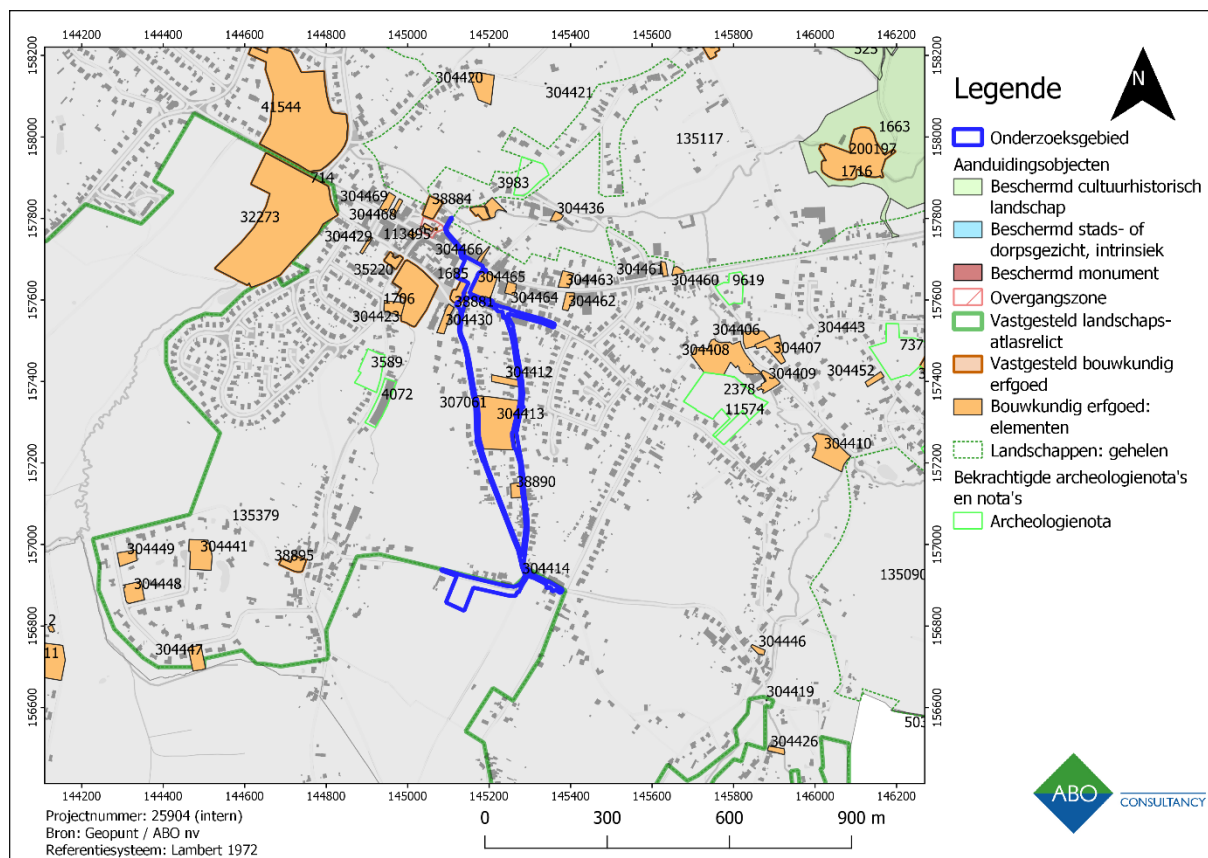
Het Gemeentehuis van Dworp aan de Alsebergsesteenweg 612, is beschermd als overgangszone (ID: 14785). Hieronder vallen ook de gereconstrueerde schandpaal en het oorlogsgedenkteken. Het Gemeentehuis is beschermd als monument (ID: 113494).

Er zijn een aantal bouwkundige erfgoedwaarden aanwezig. Aan de Kerkstraat is de Parochiekerk Sint-Gorik met beschermd orgel gelegen (Figuur 22). Deze kerk is beschermd als bouwkundig element (ID: 37056) en bouwkundige erfgoed (ID: 37056). De geplande werken zullen direct naast deze kerk plaatsvinden. Het betreft een niet-georiënteerde neogotische kerk. De kerk is ontworpen door architect Ch. De Maeght en gebouwd in 1894. De Sint-Gorikkerk is gebouwd ter vervanging van de oude kerk uit de Alsebergsesteenweg die op ca. 170 m ten noordwesten van de Sint-Gorikkerk ligt. Doordat de oude kerk te klein werd en omdat deze in de weg stond door de aanleg van de Alsebergsesteenweg (1826-1833), werd er een nieuwe kerk gebouwd aan de Kerkstraat. Aan de nieuwe kerk (Sint-Gorikkerk) is nooit een begraafplaats aangelegd, aangezien het sinds 1829 verboden is om mensen in of vlakbij een kerk te begraven (descreet Willem 1).

Figuur 22: Parochiekerk Sint-Gorik gebouwd in het einde van de 19e eeuw
(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/38881>).

Iets meer richting het oosten van deze kerk (ca. 50 m) is een pastorie gelegen uit 1768 (ID: 34458). De aanwezige omgrachting stamt van een oudere pastorie. Op een afstand van 30 m ten noorden van het onderzoeksgebied is het Molencomplex gelegen (ID: 5825). Hier stond tot de 15^e eeuw een watermolen. Ca. 55 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied staat een classicistisch burgerhuis uit de 18^e eeuw.

Figuur 23: Erfgoedwaarden uit de Inventaris Onroerend Erfgoed in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied.

4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Volgens de centrale archeologische inventaris zijn er indicaties van menselijke activiteiten en bewoning in de steentijd, neolithicum, de bronstijd, Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

De oudste sporen die in de ruimere omgeving zijn gevonden kunnen worden gedateerd in de steentijd. Ter hoogte van de autosnelweg E19, ruim 2 km ten westen van het onderzoeksgebied zijn lithische materialen gevonden (ID: 1481 en ID: 1497). Op een afstand van ruim een 1,5 km ten westen en ten oosten van het onderzoeksgebied zijn neolithische vondsten aangetroffen (ID: 4698 en ID: 3034). Ca. 1,3 km ten noordoosten van het onderzoeksgebied is een vondstenconcentratie van lithisch materiaal opgegraven. Binnen deze concentratie zijn er een bijlen, messen en pijlpunten aangetroffen (ID: 3032).

Grafheuvels op een ruim een km ten oosten van het onderzoeksgebied wijzen op bewoning in de vroege bronstijd (ID: 151670, ID: 151671 en ID: 158546).

De ruimere omgeving was tevens in de Romeinse tijd bewoond. Zo zijn er op een afstand van ca. 800 m ten noordwesten van het onderzoeksgebied sporen van bewoning uit de vroeg Romeinse tijd opgegraven in de vorm van kookpotten, aardewerk en bouw materiaal (ID: 3035). Iets verderop zijn bewoningssporen aangetroffen uit de midden Romeinse tijd (ID: 1497). Er zijn onder andere vloeren en een kelder opgegraven.

In de middeleeuwen werden er molens (ID: 1698, ID: 3914 en ID: 219205), hoeves (ID: 1699, ID: 1804 en ID: 2599) en een kasteel (ID: 1702) gebouwd. Tevens werd er in de middeleeuwen de toenmalige kerk met 9e-eeuwse kern opgebouwd. De huidige kerk staat hier al sinds de 12^e eeuw (ID: 5444).

Op ca. 60 m ten westen van de lag de Pastorie Sint-Goriksparochie (ID: 3033). In 1406 werd voor het eerst een pastorie op deze locatie vermeld. Deze sloot aan op de Molenbeek, achter de kerk. Deze pastorie is in 1596 verwoest, waardoor er een nieuwe pastorie werd gebouwd langs de huidige Vroenenbosstraat. De pastorie werd in historische bronnen uit 1616 beschreven als een omwalde pastorie met daarin een boomgaard. In 1617 werd wederom een nieuwe pastorie gebouwd op hetzelfde omwalde stuk grond. Het is echter ook mogelijk dat dit een uitbreiding betrof op de vroegere pastorie, maar dit is niet zeker. Het is daarnaast bekend dat er tussen 1639 en 1650 een bakhuis en andere gebouwen werden opgetrokken op het terrein. Er was ook een hopakker aanwezig.

Projectnummer: 25904 (intern)
Bron: Geopunt / ABO nv
Referentiesysteem: Lambert 1972

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
1481	Ter hoogte van de R0-E19 (autosnelweg), Halle	Losse vondst (litisch)	steentijd
1497	Autosnelweg Parijs-Brussel (E19), Halle	Losse vondst (litisch) -niet bewerkte silex knol	steentijd midden Romeinse tijd

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
		Romeinse kelder -trap, 2 muren in zandsteen, aangestampte klei vloer. -bodem bedekt voor dakpanfragmenten en brokken slijpstenen -brandsporen -oortje vaan bronzen pot (losse vondst)	
1689	Aan de Fabrieksstraat, Alseberg	Molen	late middeleeuwen
1698	Aan de Zevenbronnenstraat	Watermolen van Helderigen	late middeleeuwen
1699	Aan de Zevenbronnenstraat	Hoeve	late middeleeuwen
1700	Aan de Zevenbronnenstraat	Watermolen van Esselt	16 ^e eeuw
1701	Aan de Wouwingenveld, Dworp	Hoeve	middeleeuwen
1702	Aan de Alsebergse-steenweg, Dworp	Versterkt kasteel -verplaatst in 1661	late middeleeuwen
1704	Aan de Hanenbosweg, Dworp	Kapel	17 ^e eeuw
1804	Ter hoogte van de Brouwerijstraat, Molenbeekstraat te Dworp	Hoeve	late middeleeuwen
1820	Aan de Henry Torleylaan, midden in het Provinciaal domein, Huizingen	Kasteel (lusthof) -teruggaand op een middeleeuws waterkasteel?	nieuwe tijd
2599	Aan de Alsebergse-steenweg, Dworp	Hoeve	late middeleeuwen
3032	op de "Gentsberg", langs de Beerselstraat of Rollebollestraat, tegen Grotenbos, Alseberg	Vondstenconcentratie (Lithisch materiaal) -een beitel uit geslepen steen bijlen, beitels, messen, krabbers en pijlpunten	midden neolithicum
3033	Aan de Kerkstraat, Dworp	Pastorie Sint-Goriksparochie	nieuwste tijd
3034	Ter hoogte van de Kesterbeekbos, Halle	Losse vondst (lithisch materiaal) -fragment van een geslepen bijl in ftaniet.	neolithicum
3035	Ter hoogte van de Krabbosstraat, Dworp	Romeins -twee afvalkuilen met verschillend materiaal, zoals dakpannen, een polijststeen, ceramiek in ijzertijdtraditie -scherven teera sigillata, dolia, kookpotten	vroeg Romeinse tijd
3914	Aan de Oude Nijvelse Baan, Sint-Genesius-Rode	Molen Tenbroek	late middeleeuwen

CAI	Locatie	Omschrijving	Datering
4698	Op grondgebied van Braine-l'Alleud!	Lithisch Materiaal	midden-neolithicum
5444	Aan de Alsebergsesteenweg, Dworp	Kerk -in de 9 ^e eeuw stond hier al een gebouw -kerk stamt uit de 12 ^e eeuw -vlakgraf	volle middeleeuwen
151670	Ter hoogte van de Drasop en Krabos, Halle	Drie grafheuvels	vroege Bronstijd
151671	Ter hoogte van de parkeerplaats van de scouting aan de Prins Boudewijnlaan, Dworp	Grafheuvel	vroege Bronstijd
158546	Ter hoogte van de Prins Boudewijnlaan, Dworp	Grafheuvel	vroege Bronstijd
164505	Aan de Wortelenberg, Dworp	Hoeve -funderingen van een groter gebouw	16 ^e eeuw
214783	Ten zuiden van de Begijnbosstraat, Dworp	Losse vondsten -kogels, knop met leeuw, gesp, shrapnel	nieuwe tijd
219205	Aan de Sint-Laureinsborrweg, Dworp	Molen	16 ^e eeuw

Tabel 3: CAI meldingen rondom het onderzoeksgebied (CAI Onroerend Erfgoed 2019).

4.2.3 ARCHEOLOGIENOTA'S MET AKTENAMEN

In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied komen enkele percelen voor waar reeds een archeologische bureaustudie is op uitgevoerd (Figuur 23).

Op ca. 200 m ten westen van het onderzoeksgebied, aan de Vroenenbosstraat, is onderzoek gedaan door ABO nv in 2017. Doordat de geplande woningen werden gebouwd op een ophogingslaag, werd hier een vrijgave geadviseerd (ID: 4072).

Voor een ander gebied aan de Vroenenbosstraat werd door het Vlaams Erfgoed Centrum ook een vrijgave geadviseerd, doordat de geplande werkzaamheden geen bedreiging vormde voor het bodemarchief (ID: 3589).

Voor een gebied ten noorden van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de Dikkemeerweg, werd een bureaustudie uitgevoerd door Archeobo. Na landschappelijke boringen te hebben gezet werd er een vrijgave geadviseerd. Er was een ernstige verstoring aangetroffen door een 20ste -eeuwse afgraving en door de bouw van een ondergrondse watertank.

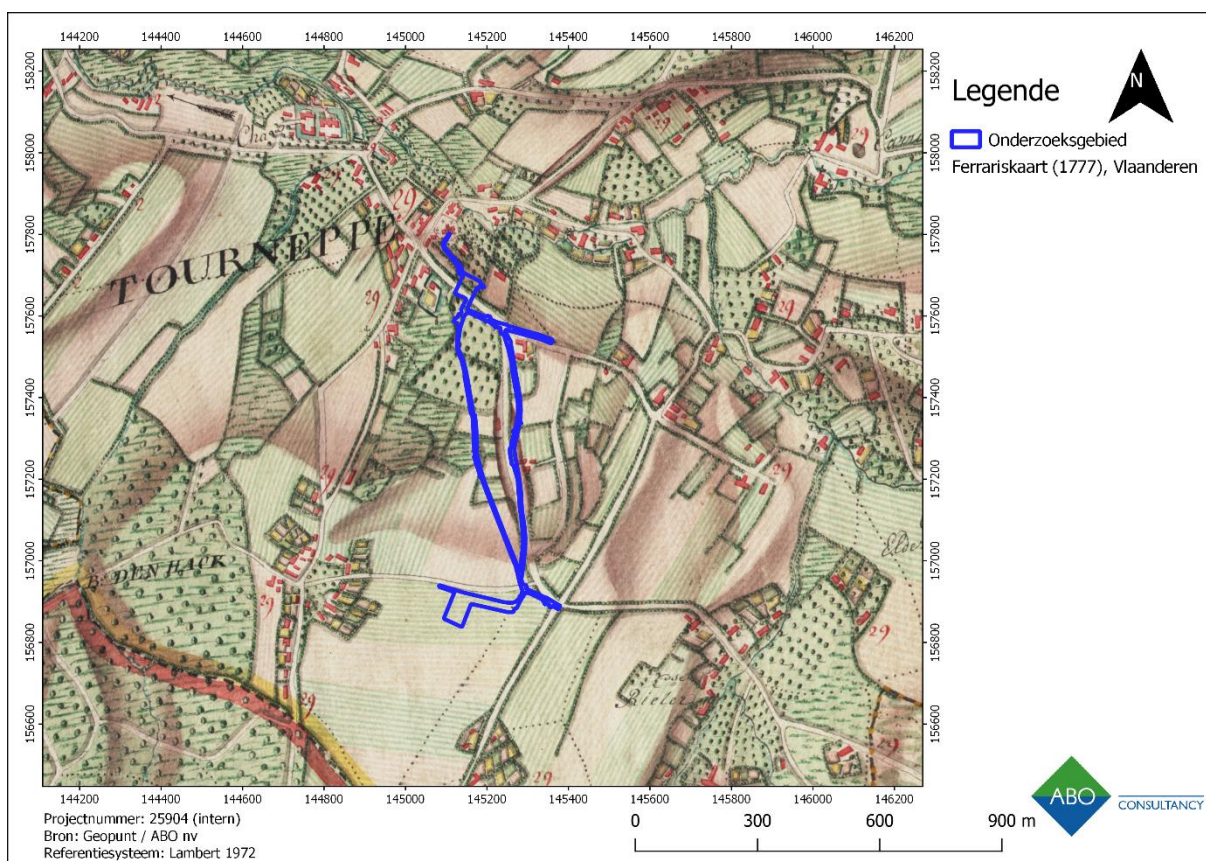
4.3.2 FERRARISKAART (1771- 1778)

De Ferrariskaart geeft een eerste duidelijke indicatie van het historische landschap van de 18e eeuw (Figuur 26). Het is meteen duidelijk dat de kaart niet helemaal goed gegeorefereneerd is. Het onderzoeksgebied is in werkelijkheid namelijk iets meer naar het zuidoosten gelegen, aangezien de huidige Waterstraat en Molenveld al op de kaart zichtbaar zijn.

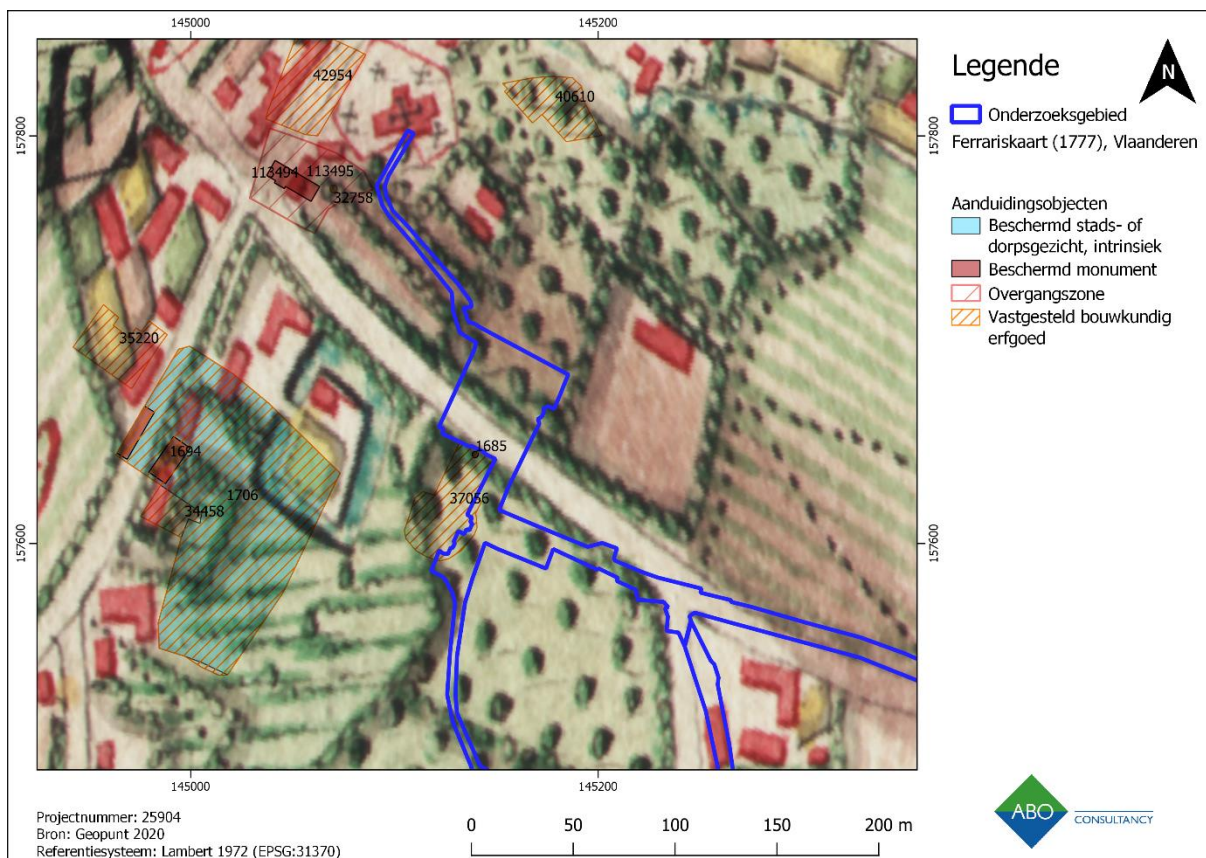
Het onderzoeksgebied wordt ter hoogte van het dorp *Tourneppe* weergegeven. De kerk van Tourneppe grenst aan het noordelijke gedeelte van het onderzoeksgebied. Dit was de voorganger van de parochiekerk Sint- Gorik. De huidige parochiekerk Sint-Gorik is nog niet zichtbaar op de Ferrariskaart (Figuur 27 en Figuur 28). Bebouwing is vooral rondom de kerk geconcentreerd. Langs de Waterstraat zijn tevens enkele woningen zichtbaar.

Ten noordwesten van het onderzoeksgebied is de omwalde pastorie Sint-Goriksparochie te zien. Deze pastorie is momenteel beschermd als stads- en dorpsgezicht, bouwkundig erfgoed en bouwkundig element. De pastorie is gedateerd in 1768, maar historische bronnen vermelden al een eerste pastorie in 1406. In 1616 werd de pastorie omschreven als een omwalde pastorie met buiten de omwalling een boomgaard (Inventaris Onroerend Erfgoed, ID: 38894).

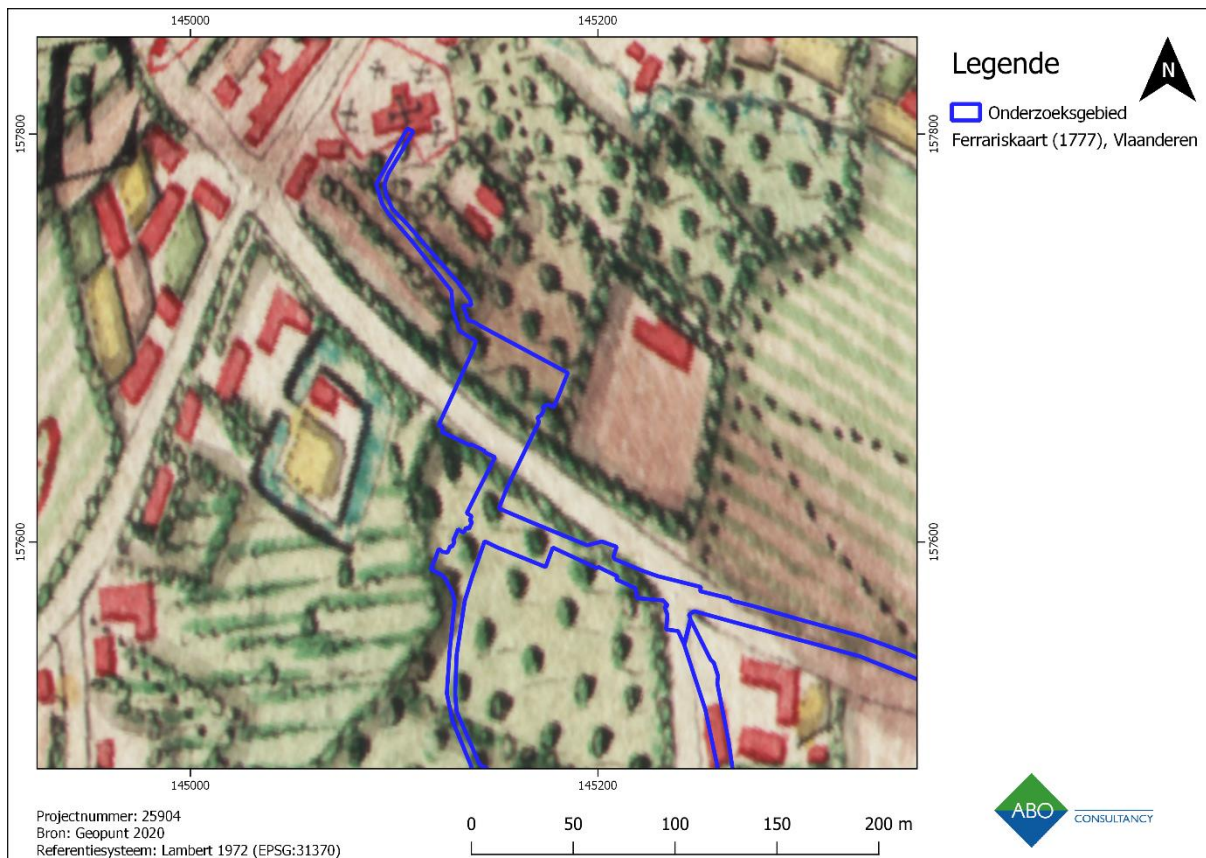
De zone waar het terrein voor grondverbetering, de werkzone en de gracht worden aangelegd wordt als agrarisch gebied weergegeven. Dit geldt ook voor het terrein waar de tijdelijke parking wordt aangelegd.

Figuur 26: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Figuur 27: De parochiekerk Sint-Gorik (ID: 37056) is nog niet zichtbaar, de oude kerk ten noorden van het onderzoeksgebied is wel reeds zichtbaar.

Figuur 28: Ferrariskaart met detail van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.

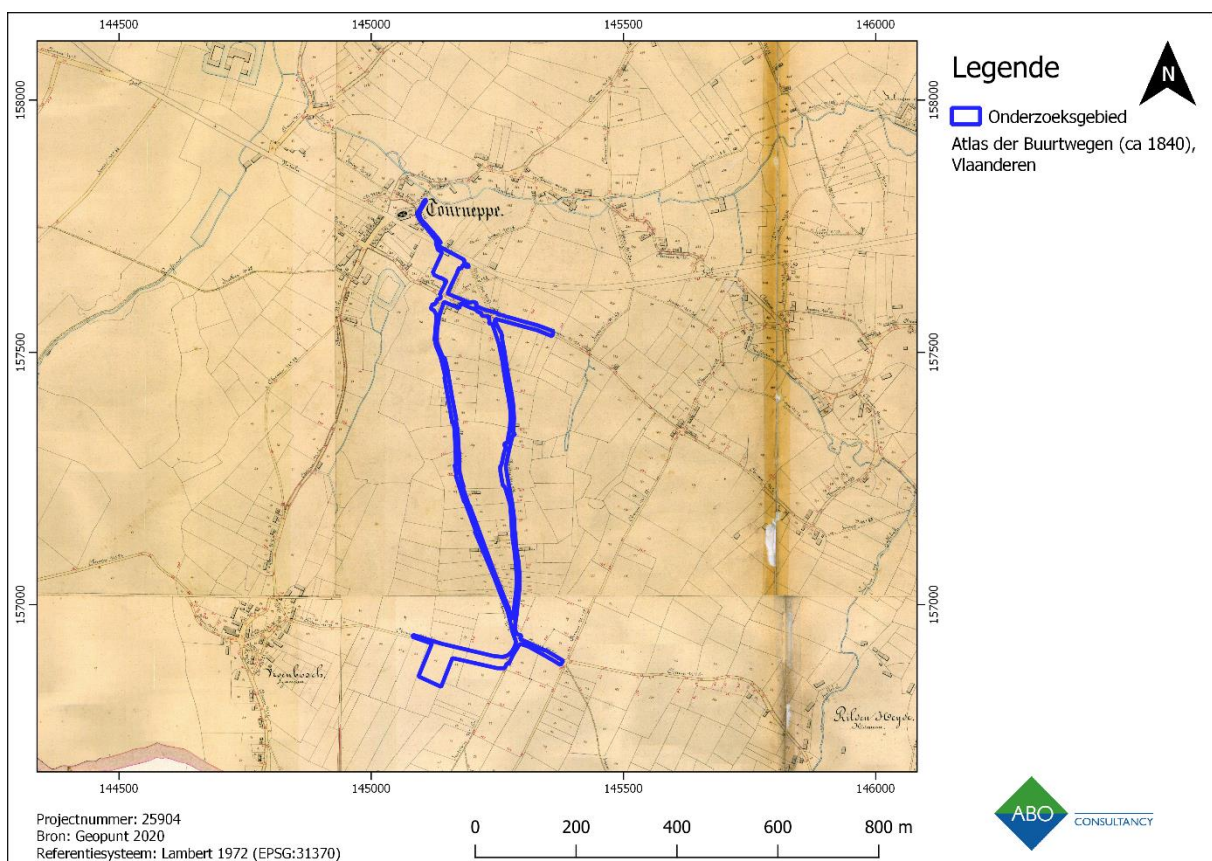
4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (1841)

De Atlas der Buurtwegen geeft de toenmalige aanwezigheid van openbare en private wegen weer in 1841 (Figuur 29). Het toenmalige wegennetwerk rondom het Tourneppe lijkt niet veranderd ten opzichte van de situatie weergegeven op de Ferrariskaart (1771- 1778). Echter, binnen de Alsebergsesteenweg lijkt een gebouw te hebben gestaan (Figuur 30).

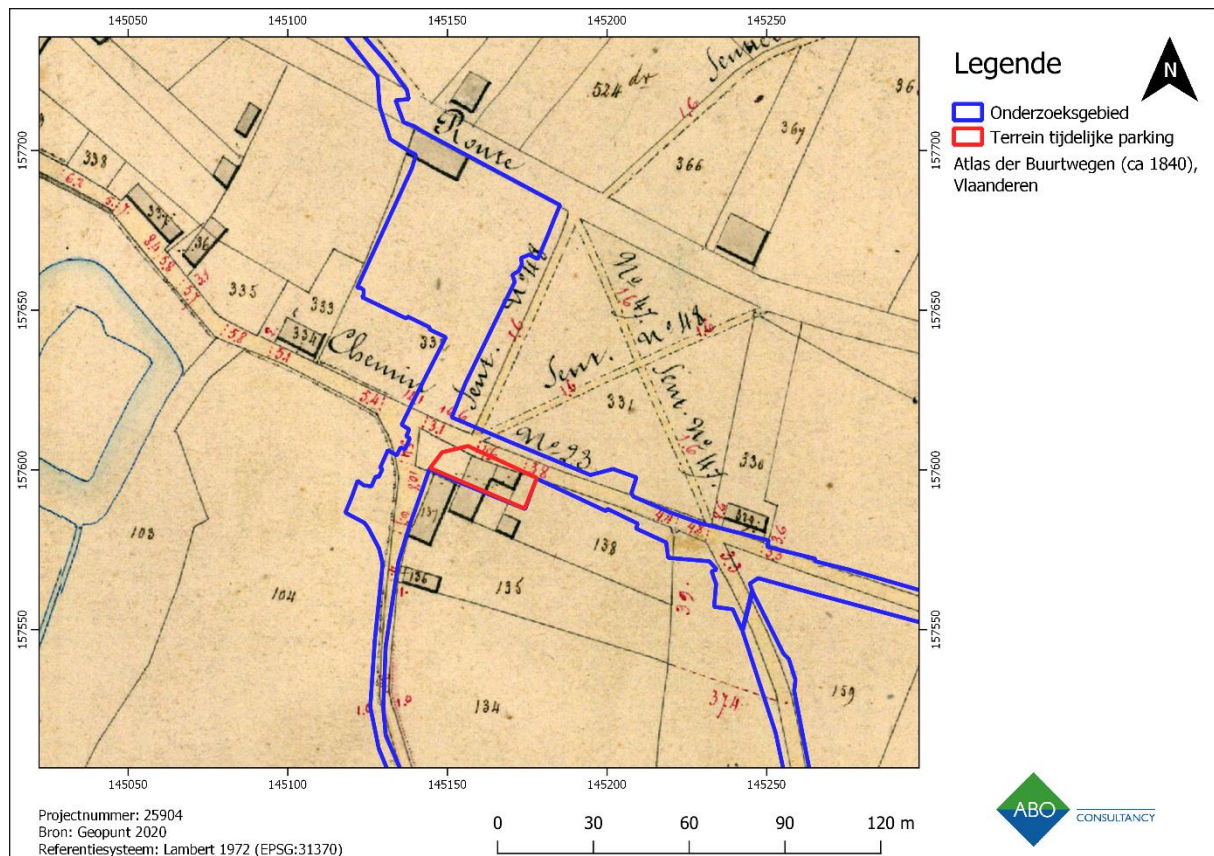
In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn wel enkele verschillen op te merken. Zo is er op de Atlas enkel nog de omwalling van de pastorie zichtbaar. De oude kerk in het centrum van Tourneppe nog wel altijd zichtbaar.

Er is geen grote toename in bebouwing rondom het onderzoeksgebied. Er zijn enkel gebouwen aan de huidige Waterstraat en Molenveld bijgebouwd.

Het terrein voor grondverbetering en de werkzone langs de Hoogkouter worden nog altijd onbebouwd weergegeven. Dit geldt niet voor het terrein waar de tijdelijke parking wordt aangelegd. De Atlas toont binnen dit terrein een deel van een woning (Figuur 30).

Figuur 29: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied.

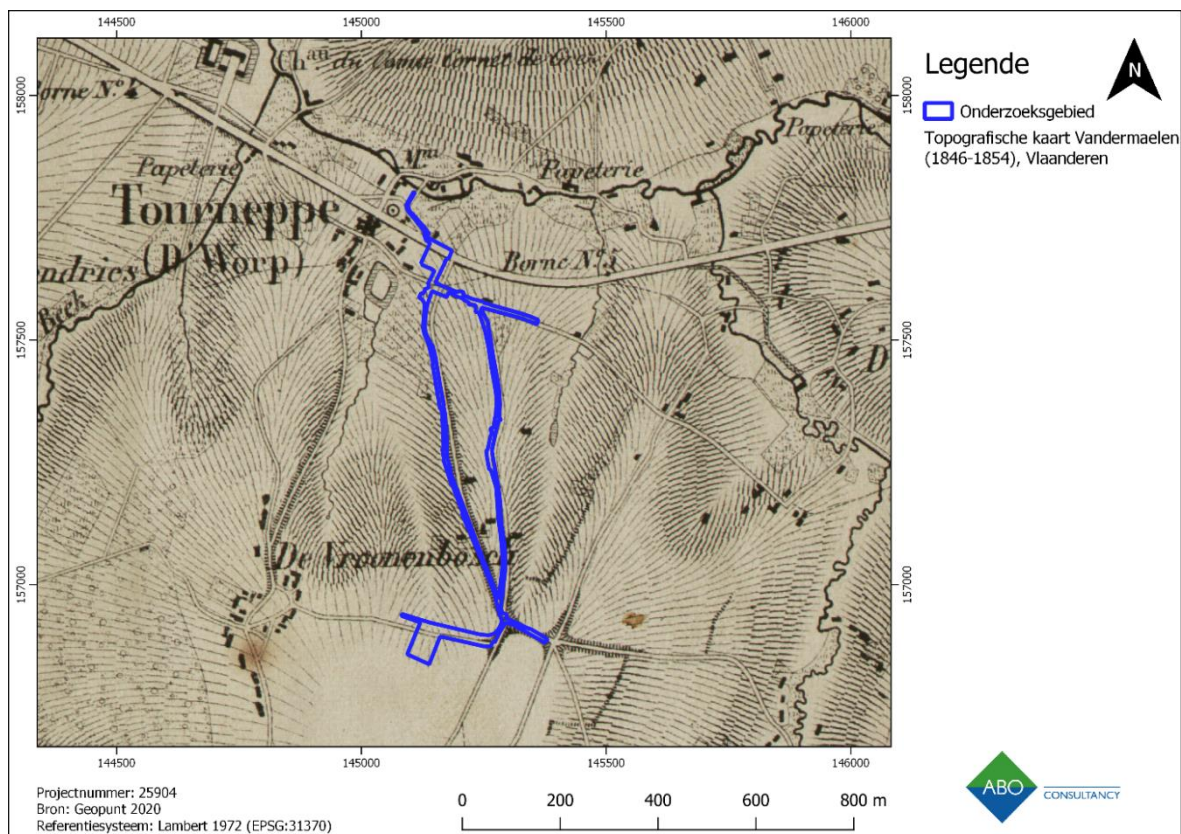
Figuur 30: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied en het terrein van de tijdelijke parking.

4.3.4 VANDERMAELENKAART (1846-1854)

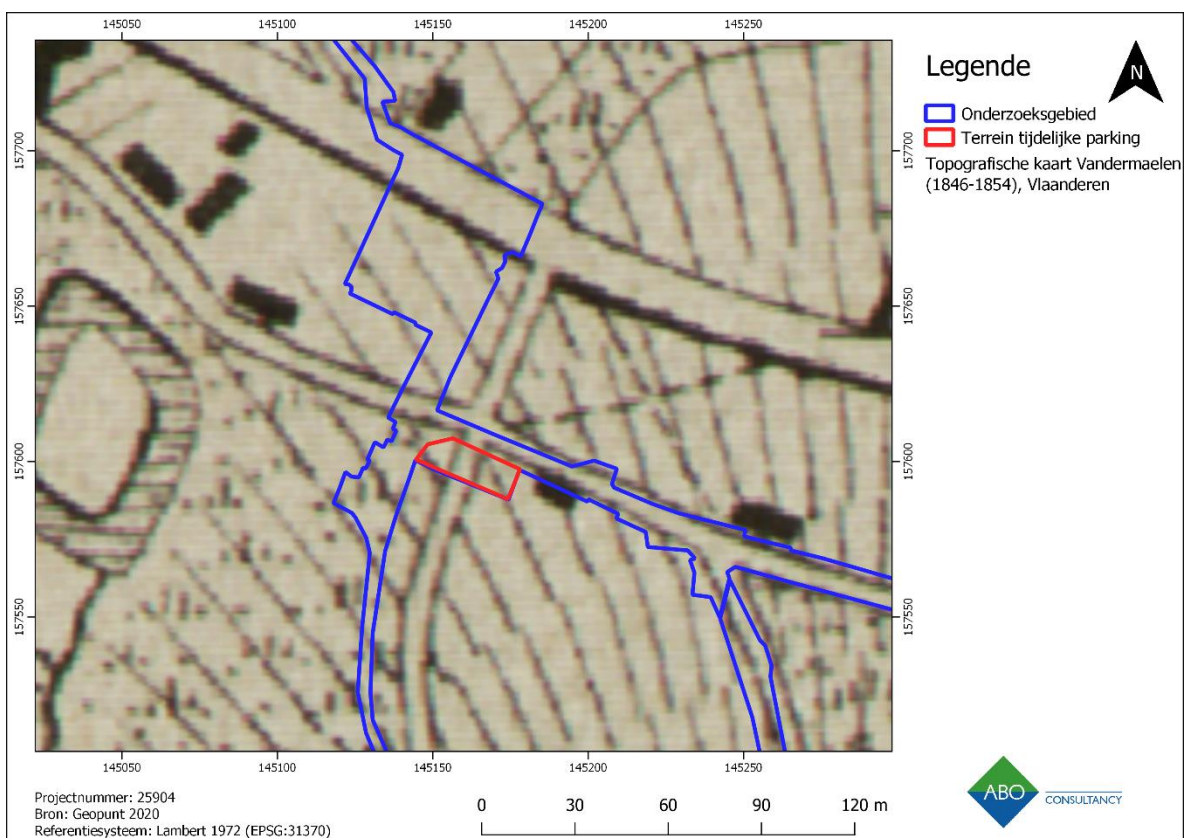
Door onjuiste georeferentie of intekening van de kaart wijkt de exacte locatie van het onderzoeksgebied lichtjes af (Figuur 31). Binnen het terrein van de tijdelijke parking is nog steeds een woning zichtbaar, echter dit geldt niet voor de woning binnen de Alsebergsesteenweg (Figuur 32).

Het dorp Tourneppe staat nu ook aangegeven als D'Worp. De oude kerk in Tourneppe, de voorlegger van de huidige kerk Sint-Gorik is niet meer zichtbaar op de kerk.

Het terrein voor grondverbetering en de werkzone langs de Hoogkouter worden nog altijd onbebouwd weergegeven.

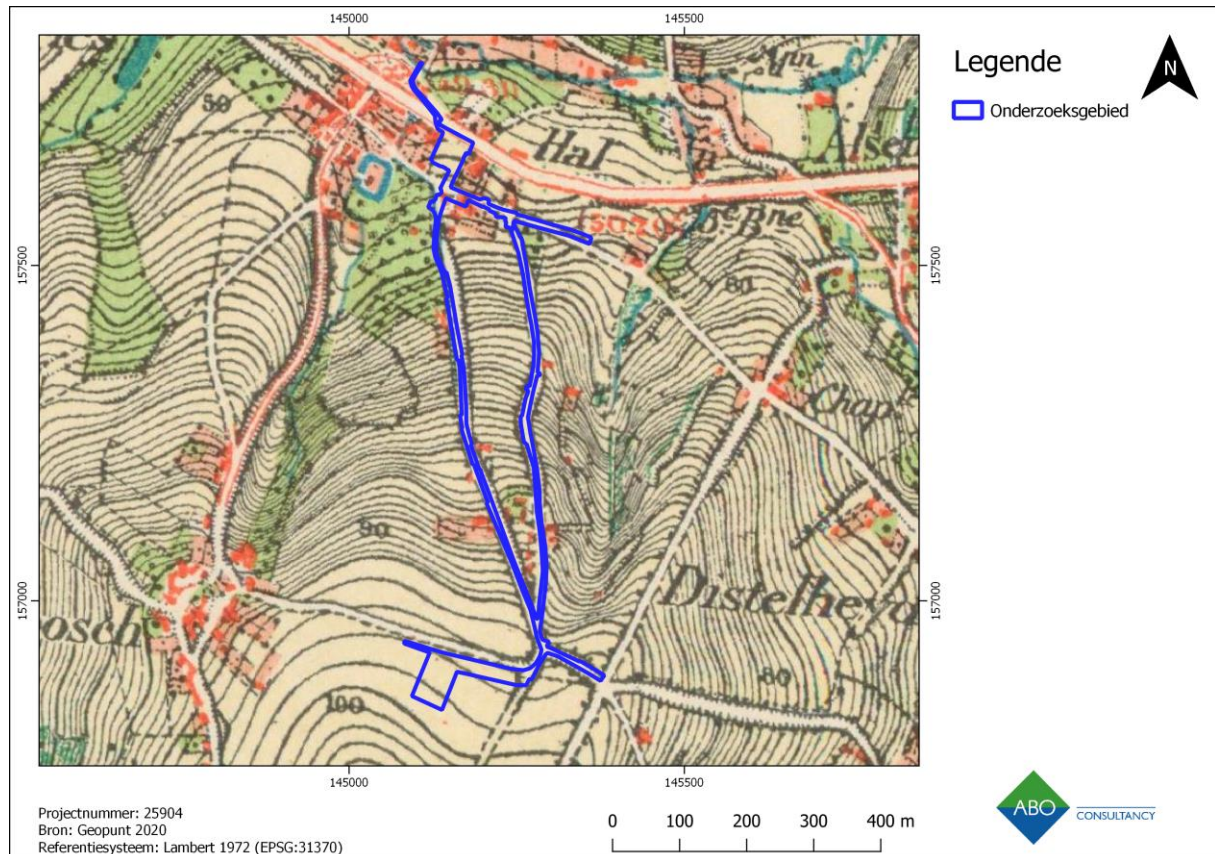
Figuur 31: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied.

Figuur 32: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied en het terrein van de tijdelijke parking.

4.3.5 TOPOGRAFISCHE KAART VAN BELGIË UIT 1873

De parochiekerk Sint-Gorik is nog niet weergegeven op de kaart, aangezien deze pas in 1894 wordt gebouwd. Er is een kleine toename in bebouwing rond het onderzoeksgebied. Volgens de hoogtelijnen neemt de hoogte binnen het onderzoeksgebied af van zuid (ca. 100 m TAW) naar het noord (50 m TAW). Dit komt overeen met de huidige hoogtelijnen (zie hoofdstuk 3). Het terrein voor grondverbetering en de werkzone langs de Hoogkouter worden nog altijd onbebouwd weergegeven. Binnen het terrein voor de tijdelijke parking is nog altijd een woning zichtbaar.

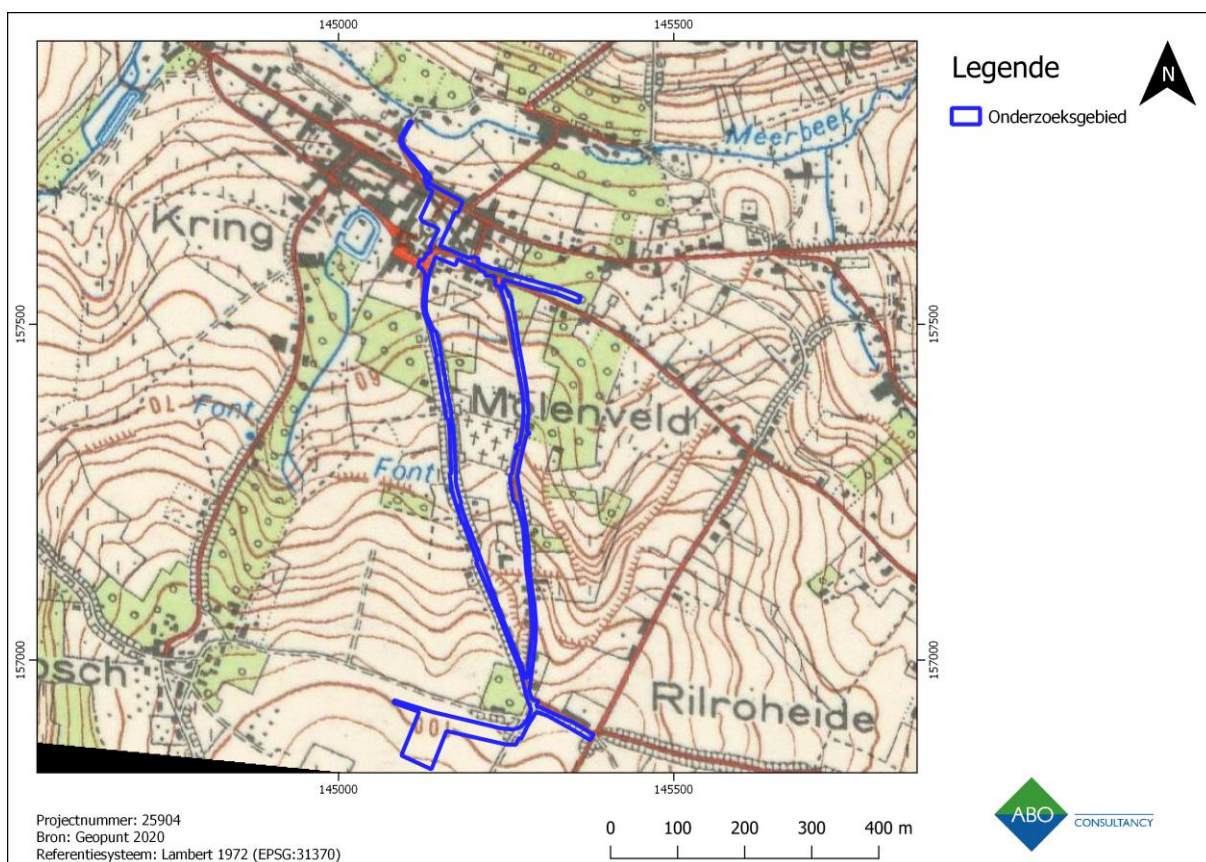
Figuur 33: Topografische kaart van België uit 1873 met aanduiding van het onderzoeksgebied.

4.3.6 TOPOGRAFISCHE KAART VAN BELGIË UIT 1939

Op de kaart uit 1939 is de kerk Sint-Gorik zichtbaar aan de Kerkstraat. Deze is in 1894 gebouwd. Daarnaast toont de kaart een kleine toename van bebouwing aan de Waterstraat en Molenveld. Tussen deze straten is op de kaart een begraafplaats zichtbaar.

In het zuiden van het onderzoeksgebied, tussen de Hoogkouter en de Buurtweg nummer 5, wordt een kapel weergegeven. Het terrein voor grondverbetering en de werkzone langs de Hoogkouter worden nog altijd onbebouwd weergegeven. Binnen het terrein voor de tijdelijke parking is nog altijd een woning zichtbaar.

Volgens de hoogtelijnen neemt de hoogte binnen het onderzoeksgebied toe vanaf het zuiden (ca. 100 m TAW) naar het noorden (50 m TAW). Dit komt overeen met de huidige hoogtelijnen (zie hoofdstuk 3).

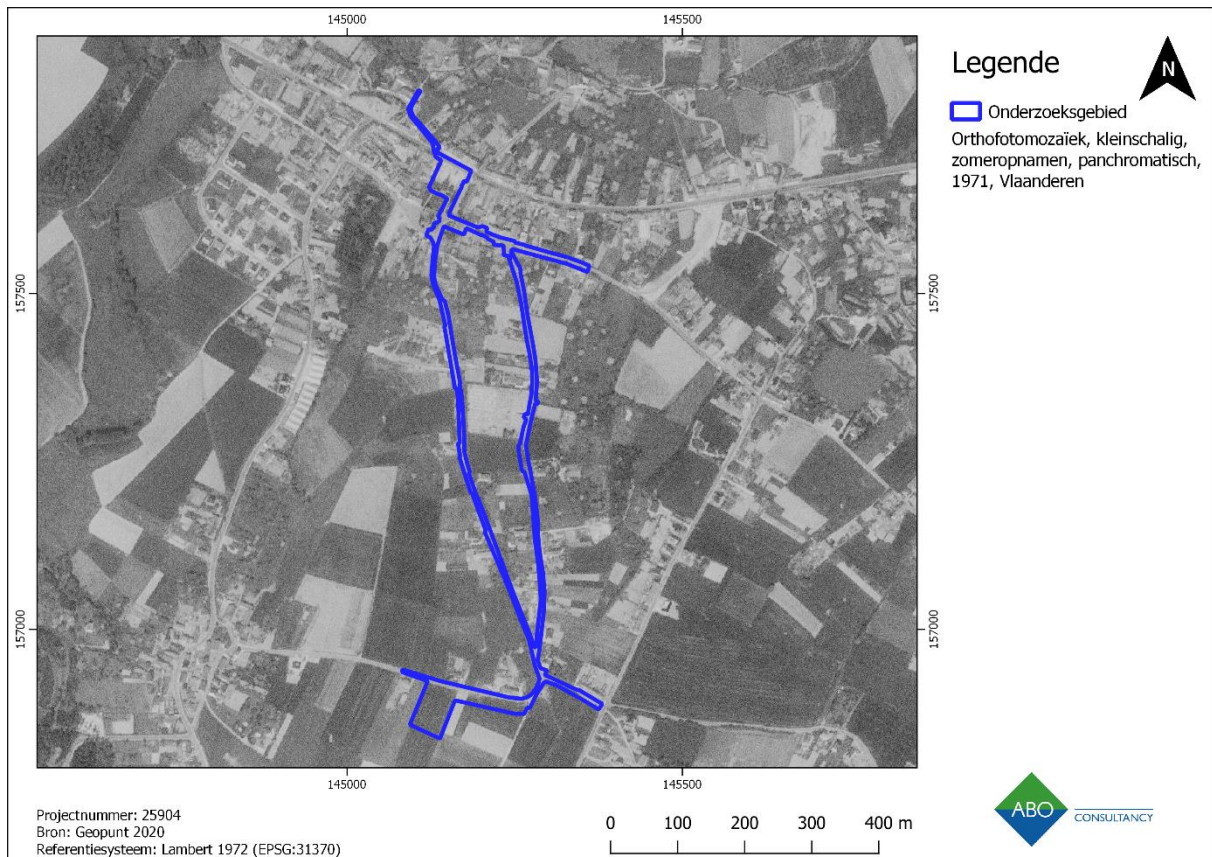

Figuur 34: Topografische kaart van België uit 1939 met aanduiding van het onderzoeksgebied.

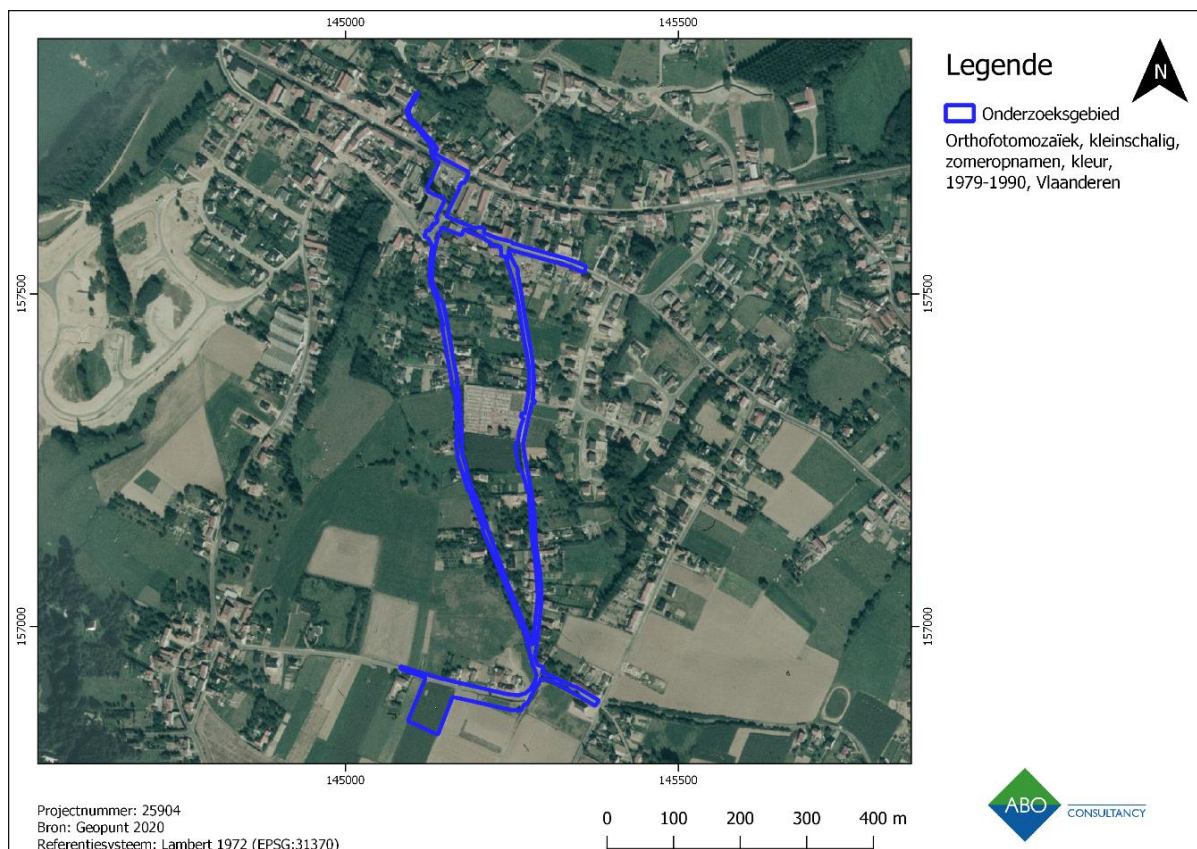
4.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Tussen 1971 en 2019 is er een flinke toename in bebouwing aan het onderzoeksgebied te zien. Deze bebouwing heeft zich sterk uitgebreid in de vorm van lintbebouwing aan de Waterstraat en Molenveld. Tevens is er rondom de dorpskern een uitbreiding van woonhuizen te zien.

Het terrein voor grondverbetering en de werkzone langs de Hoogkouter worden nog altijd onbebouwd weergegeven. De woning binnen het terrein waar de tijdelijke parking is zichtbaar tot de luchtfoto's uit 2005-2007. Op de luchtfoto van 2008-2011 is de woning niet meer zichtbaar.

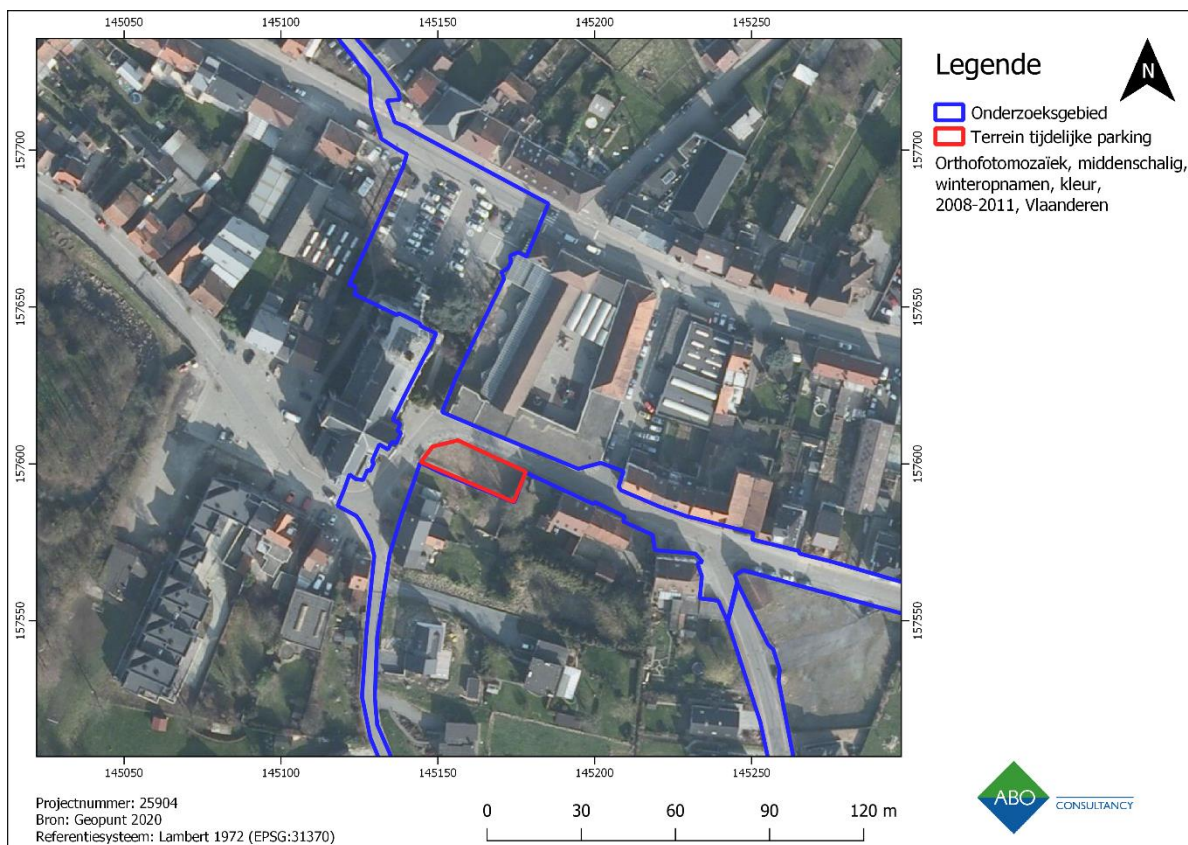
Figuur 35: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropname uit 1971) met weergave van het onderzoeksgebied.

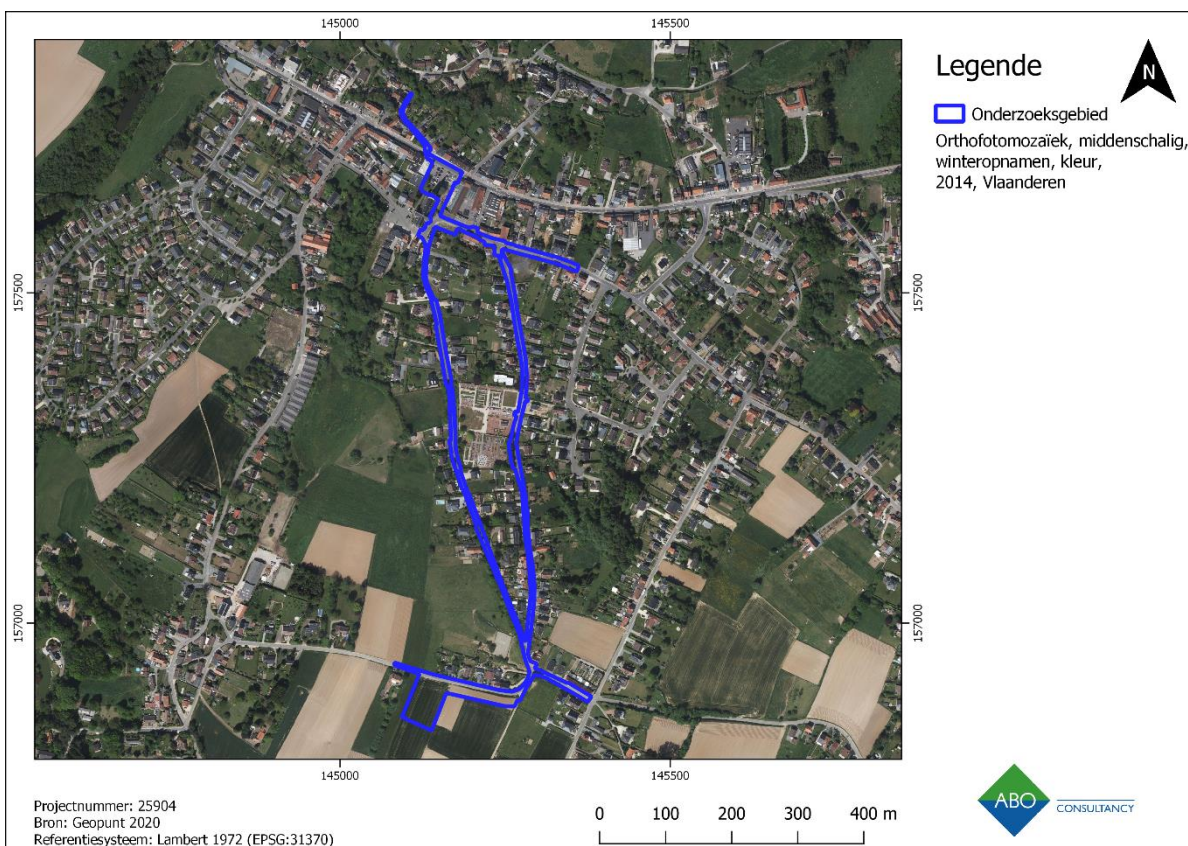
Figuur 36: Orthofotomozaïek (kleinschalige zomeropname uit 1990) met weergave van het onderzoeksgebied.

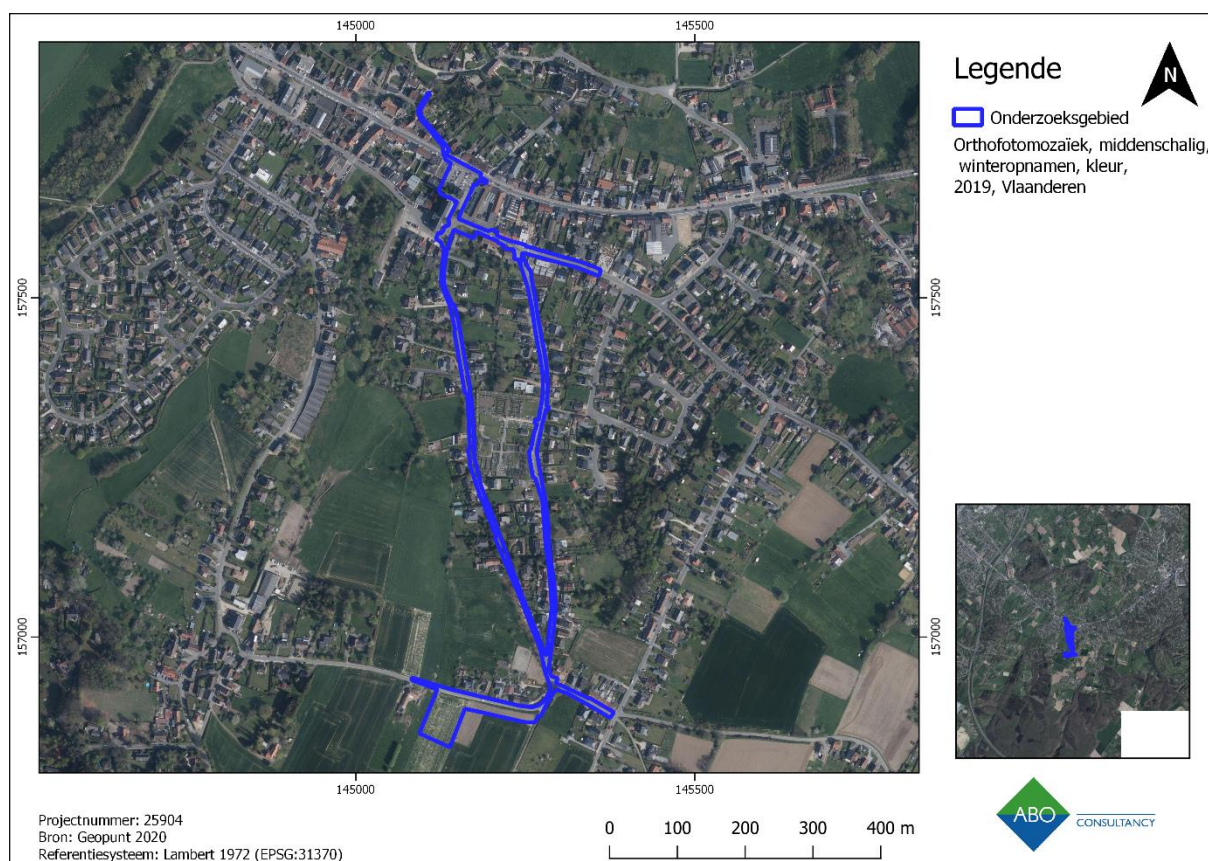
Figuur 37: Orthofotomozaïek uit 2005-2007 met aanduiding van het terrein tijdelijke parking.

Figuur 38: Orthofotomosaïek uit 2008-2011 met aanduiding van het terrein tijdelijke parking.

Figuur 39: Orthofotomosaïek uit 2014 (grootschalige winteropname) met weergave van het onderzoeksgebied.

Figuur 40: Orthofotomozaïek uit 2018 (middenschallige winteropname).

5 BESLUIT

5.1 LANDSCHAPPELIJKE EN ARCHEOLOGISCHE GEGEVENS

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het onderzoeksgebied.

Landschappelijk gezien ligt het onderzoeksgebied in een interessante omgeving. Het bevindt zich binnen een gradiëntzone op het afdalende gedeelte van een zandachtige heuvelrug. Daarnaast stromen er verschillende waterlopen in de directe omgeving, zoals de Hallebeek en de Molenbeek. Hoge gebieden in combinatie met de aanwezigheid van water waren in het verleden een aantrekkelijke gebied om te vestigen. Aangezien het onderzoeksgebied op het afdalende gedeelte van een heuvel is gelegen, moet er rekening gehouden worden met mogelijke colluvium. Indien archeologische sporen of vondsten aanwezig zouden zijn, kunnen deze dus afgedekt zijn. Colluvium verhoogt de kans op bewaring van intacte archeologie. Op basis van de Bodemkaart worden er bodems met een goede ontwikkeling en bewaring verwacht. In de noordelijke zone van het onderzoeksgebied is een colluviaal dek (ca. 40 cm) gekarteerd. Meer richting het zuiden wordt voornamelijk een textuur B-horizont verwacht. Er zijn echter vooral droge zandleembodems gekarteerd die plaatselijk droog tot matig gleyig zijn. In de omgeving van het onderzoeksgebied komen verschillende gradiënten van potentiële bodemerrosie gehalten voor.

Er zijn aanwijzingen dat Dworp bewoond is geweest vanaf de steentijd tot op heden. De oudste sporen die in de ruimere omgeving zijn gevonden kunnen worden gedateerd in de steentijd en het neolithicum. Bewoningssporen kunnen vooral gedateerd worden in de bronstijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwe tijd.

Direct aan de Kerkstraat is de Kerk Sint-Gorik gelegen. Deze kerk is gebouwd in 1894 en beschermd als bouwkundig element (ID: 37056) en bouwkundige erfgoed (ID: 37056). De geplande werken zullen direct naast deze kerk plaatsvinden. Het betreft een niet-georiënteerde neogotische kerk. De kerk is ontworpen door architect Ch. De Maeght en gebouwd in 1894. De kerk is gebouwd ter vervanging van de oude kerk aan de Alsebergsesteenweg die ca. 170 m ten noordwesten van het onderzoeksgebied was gelegen. Doordat de oude kerk te klein werd en omdat deze in de weg stond door de aanleg van de Alsebergsesteenweg (1826-1833), werd er een nieuwe kerk gebouwd aan de Kerkstraat. Aan de nieuwe kerk (Sint-Gorikkerk) is nooit een begraafplaats aangelegd, aangezien het sinds 1829 verboden is om mensen in of vlakbij een kerk te begraven (descreet Willem 1). Iets verderop richting het oosten is een pastorie gelegen uit 1768 (ID: 34458). De aanwezige omgrachting stamt van een oudere pastorie, die op de Ferrariskaart al zichtbaar is.

Uit de luchtfoto's is op te merken dat er een toename in bebouwing is ter hoogte van het onderzoeksgebied. Vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw tot op heden is het terrein voor grondverbetering en de werkzone aan de Kouterstraat onbebouwd gebleven.

5.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

In verband met het archeologisch potentieel, is het echter van belang de conservatiegraad van de mogelijke sporen, structuren en stratigrafieën nader te bekijken en te onderzoeken. Het is de vraag in welke mate deze bewaard zijn gebleven binnen de grenzen van het onderzoeksgebied.

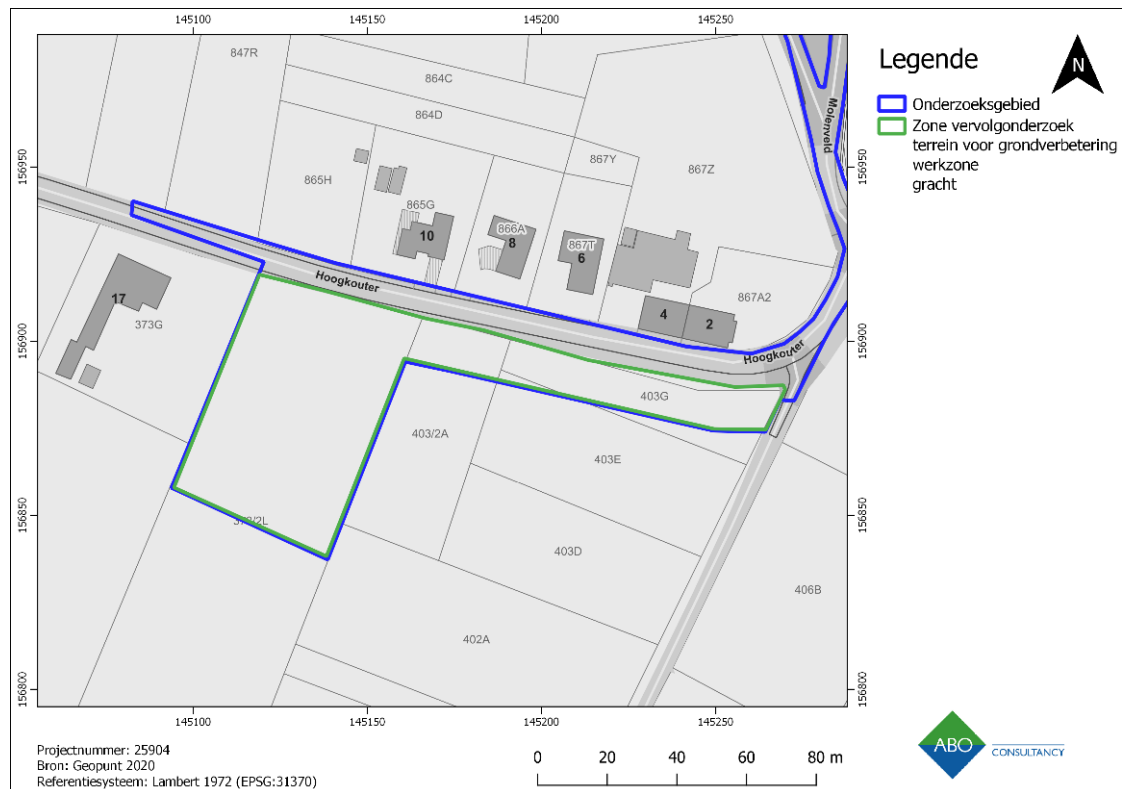
5.2.1 ZONES VERVOLGONDERZOEK

5.2.1.1 *ZONE: TERREIN VOOR GRONDVERBETERING, WERKZONE EN GRACHT AAN DE HOOGKOUTER*

Voor het terrein voor grondverbetering, de werkzone en de gracht langs de Hoogkouter (4.650 m²) wordt archeologisch vooronderzoek geadviseerd. Dit wordt gebaseerd op de volgende argumenten.

- Steentijd kan niet worden uitgesloten. Het gehele onderzoeksgebied is landschappelijk gezien in een interessante locatie gelegen. De combinatie van de locatie op een flank in de nabijheid van water maakte het mogelijk een aantrekkelijk gebied om te vestigen. In de ruimere omgeving (< 2 km) zijn daarnaast verschillende steentijdartefacten sites vermeldt in de CAI.
- De aanwezigheid van archeologische sites in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied suggereren menselijke aanwezigheid in de steentijd, de bronstijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwe tijd. Archeologische vindplaatsen zijn voornamelijk ten noorden van het vermeldt.
- Deze zone is binnen het beschermde landschapsatlas (ID: 10301) en landschappelijk geheel (ID: 13579) van Hallerbos – Lembeekbos – Maasdalbos gelegen.
- De impact van de geplande werken op het bodemarchief is erg groot. Door de werkzaamheden op het terrein voor grondverbetering en de werkzone zal het bodemarchief maximaal 0,80 m-MV zal worden verstoord. Er wordt daarnaast een gracht aangelegd, waarbij de aanleg de grond maximaal tot ca. 3,25 m-MV diep wordt verstoord.
- Volgens cartografische bronnen en luchtfoto's is dit deel van het onderzoeksgebied sinds de tweede helft van de 18^e eeuw tot op heden onbebouwd gebleven. Dit betekent dat de verstoring binnen deze zone minimaal is. De kans dat het potentieel aanwezige archeologische niveau intact is, wordt dan ook zeer reëel geschat.

Om een eerste indruk te krijgen in de bodemopbouw en bodembewaring worden eerst landschappelijke boringen voorgeschreven. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek dient er mogelijk een vervolgtraject voor steentijd artefactensites en/of een vervolgtraject voor sporensites gevolgd te worden.

Figuur 41: Voor het terrein voor grondverbetering en de werkzone wordt een vervolgonderzoek geadviseerd.

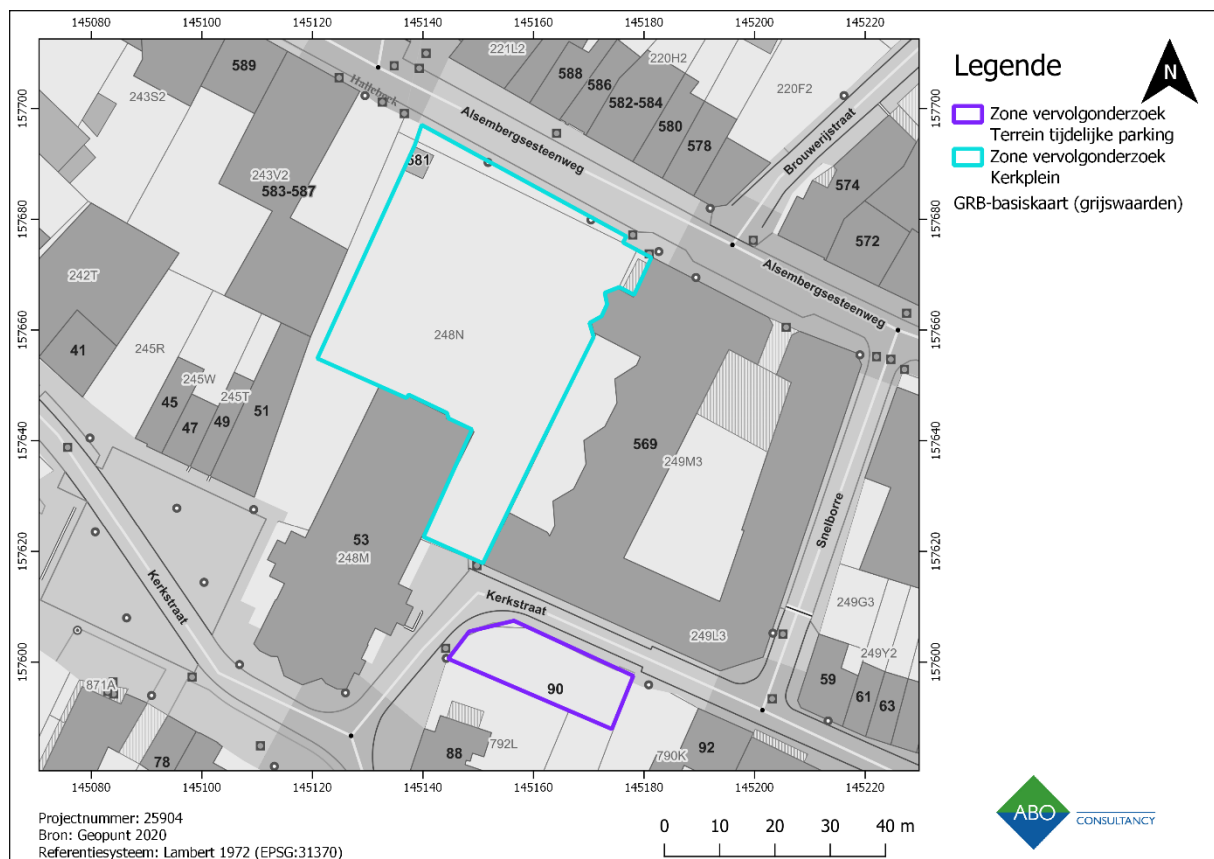
5.2.1.2 ZONE: KERKPLEIN SINT-GORIK

Voor het gehele kerkplein (2.113 m²) wordt vervolgonderzoek aanbevolen (Figuur 42):

- Het kerkplein behoort tot de parochiekerk Sint-Gorik die vastgesteld is als bouwkundig erfgoed (ID: 38881) en bouwkundig erfgoed (ID: 37056). Het betreft een niet-georiënteerde neogotische kerk en is gebouwd in 1894. De kerk is gebouwd ter vervanging van de oude kerk aan de Alsebergsesteenweg. Deze oude kerk dateert tussen 1826 en 1833.
- Op ca. 60 m ten westen van de kerk Sint-Gorik lag de Pastorie Sint-Goriksparochie (ID: 3033). Historische bronnen vermelden dat er een pastorie heeft gestaan tussen 1406 en 1596. Een tweede pastorie werd gebouwd op dezelfde plek. Deze werd in documenten beschreven als die een omwalde pastorie met daarbinnen een boomgaard. In 1617 werd wederom een nieuwe pastorie gebouwd op hetzelfde omwalde stuk grond. Het is echter ook mogelijk dat dit een uitbreiding betrof op de vroegere pastorie, maar dit is niet zeker. Het is daarnaast bekend dat er tussen 1639 en 1650 een bakhuis en andere gebouwen werden opgetrokken op het terrein. Er was ook een hopakker aanwezig. Het is niet uit te sluiten dat er sporen van deze pastorie worden aangesneden tijdens de werken aan de kerk.
- Door de aanwezige parochiekerk Sint-Gorik is het potentieel tot kennisvermeerdering voornamelijk gericht op de tijdspanne tussen de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Er is vooral een verwachting voor archeologische sporen en vondsten die gelinkt zijn aan de kerk uit de nieuwe tijd en de Pastorie Sint-Goriksparochie uit de middeleeuwen. Daarnaast is er een verwachting voor de aanwezigheid van archeologische sporen en vondsten uit de steentijd, de bronstijd en de Romeinse tijd.

- Er moet rekening gehouden worden met de eventuele aanwezigheid van colluvium. Het gehele onderzoeksgebied ligt namelijk binnen een gradiëntzone en kent een groot hoogteverschil van noord (ca. 51 m TAW) naar zuid (ca. 93 m TAW). Het kerkplein is in het noorden van het onderzoeksgebied gelegen. Daarnaast is de ondergrond direct ten zuiden van het kerkplein gekarteerd op een colluviale bodem van minimaal 40 cm dik (**Acp**). Indien archeologische sporen of vondsten aanwezig zouden zijn, kunnen deze dus afgedekt zijn. Dit gegeven verhoogt de kans op eventuele goede bewaring van archeologische sporen en/of resten.
- De impact van de geplande werken binnen het kerkplein is zeer groot. Het gehele kerkplein (2.110 m²) zal in gebruik worden genomen als bouwput voor de aanleg van een bufferbekken. Daarnaast wordt er binnen het Kerkplein een bijkomende constructie gebouwd (W1) en worden DWA- en RWA leidingen aangelegd. Het bodemarchief wordt maximaal 4,4 m-MV diep verstoord.
- Volgens cartografische bronnen is het Kerkplein vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw tot aan het einde van de 19^e eeuw onbebouwd gebleven. Later is het kerkplein in gebruik genomen als parking. De aanleg van de parking heeft het bodemarchief enkel ondiep verstoord (maximaal ca. 0,5 m-MV). De kans dat de archeologische lagen hieronder nog bewaard zijn gebleven is reëel.

Binnen het gehele Kerkplein wordt eerst een mechanische landschappelijke boringen geadviseerd. Afhankelijk van de resultaten van dit booronderzoek dient er mogelijk een vervoltraject voor steentijd artefactensites en/of een vervoltraject voor sporensites gevolgd te worden.

Figuur 42: Vervolgonderzoek voor het kerkplein (groen) en terrein tijdelijke parking (paars).

5.2.2 ZONE: TERREIN TIJDELIJKE PARKING

Ondanks het geringe oppervlakte van het terrein waar de tijdelijke parking (352 m²) wordt aangelegd aan de Kerkstraat, wordt er voor dit terrein een vervolgonderzoek aanbevolen (Figuur 42):

- Gezien de ligging van het terrein dichtbij de kerk is het niet uit te sluiten om hier archeologische sporen en/of resten aan te snijden die geassocieerd kunnen worden met de Sint-Gorik kerk.
- De aanwezigheid van archeologische sites in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied suggereren menselijke aanwezigheid in de steentijd, de bronstijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwe tijd.
- Volgens cartografische bronnen heeft er binnen dit terrein een gebouw gestaan. Een woning is zichtbaar vanaf ca. 1841 tot 2008-2011. Het is onduidelijk wat de horizontale en verticale omvang van deze verstoring bedraagt.
- Er moet rekening gehouden worden met de eventuele aanwezigheid van colluvium. Het gehele onderzoeksgebied ligt namelijk binnen een gradiëntzone en kent een groot hoogteverschil van noord (ca. 51 m TAW) naar zuid (ca. 93 m TAW). Het kerkplein is in het noorden van het onderzoeksgebied gelegen. Daarnaast is de ondergrond direct ten zuiden van het kerkplein gekarteerd op een colluviale bodem van minimaal 40 cm dik (**Acp**). Indien archeologische sporen of vondsten aanwezig zouden zijn, kunnen deze dus afgedekt zijn. Dit gegeven verhoogt de kans op eventuele goede bewaring van archeologische sporen en/of resten.
- De impact van de geplande werken op het bodemarchief is erg groot. Door de werkzaamheden zal het bodemarchief maximaal 0,50 m-MV zal worden verstoord.

Binnen het terrein worden eerst landschappelijke boringen geadviseerd om de bodembewaring na te gaan. Afhankelijk van de resultaten van dit booronderzoek dient er mogelijk een vervolgtraject voor steentijd artefactensites en/of een vervolgtraject voor sporensites gevolgd te worden.

5.2.3 ZONE GEEN VERDER ONDERZOEK

Voor het gehele lijntracé wordt geen verder onderzoek aanbevolen. Binnen het lijntracé wordt de bestaande gemengde riolering vervangen door een gescheiden riolering. Deze komt plaatselijk binnen en buiten het bestaande gabarit te liggen. Kosten baten gezien is het hier niet aantrekkelijk om een vervolgonderzoek uit te voeren. Het is daarnaast de vraag in hoeverre de lange smalle sleuven in talud vorm van ca. 2,5 m breed en ca. 2 tot 3 m diep over een afstand van ca. 3 km zullen zorgen voor een archeologisch inzicht indien vervolgonderzoek zou worden uitgevoerd. Bij archeologisch vervolgonderzoek zal dit weinig ruimtelijke context bieden. Tevens worden de straten rondom de Sint-Gorikkerk uitgesloten van verder onderzoek. Het betreft namelijk een zeer recente kerk. De kerk is gebouwd ter vervanging van de oude kerk aan de Alsebergsesteenweg. Aan de nieuwe kerk (Sint-Gorikkerk) is nooit een begraafplaats aangelegd, aangezien het sinds 1829 verboden is om mensen in of vlakbij een kerk te begraven (descreet Willem 1).

5.2.4 CONCLUSIE

Voor het de zone waar het terrein voor grondverbetering, de gracht en de werkzone worden aangelegd wordt vervolgonderzoek in de vorm van landschappelijke boringen geadviseerd die eventueel opgevolgd worden door een vervolgtraject voor steentijd artefactensites en/of een vervolgtraject voor grondsporensites.

Binnen het Kerkplein en het terrein voor tijdelijke parking worden ook eerst landschappelijke boringen geadviseerd. Afhankelijk van de resultaten van dit booronderzoek dient er mogelijk een vervolgtraject voor steentijd artefactensites en/of een vervolgtraject voor sporensites gevolgd te worden.

De verdere strategie voor het verdere vooronderzoek binnen de genoemde terreinen worden toegelicht in het bijbehorende Programma van Maatregelen.

Zone	Locatie	Oppervlakte
Terrein voor grondverbetering, de gracht en de werkzone	Langs de Hoogkouter	4.650 m ²
Kerkplein	Kerkplein	2.113 m ²
Terrein tijdelijke parking	Kerkstraat	352 m ²

Figuur 43: Opsomming zones voor vervolgonderzoek.

6 SAMENVATTING

In het kader van de geplande werkzaamheden omtrent de werken aan de rioleringen ter hoogte van de Waterstraat (Vlaams-Brabant), werd er door ABO nv een bureaustudie uitgevoerd. Het doel van dit onderzoek is drieledig. Ten eerste wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

1. Landschappelijk en bodemkundig gezien ligt het onderzoeksgebied binnen een interessante zone. Het bevindt zich binnen een gradiëntzone op het afdalende gedeelte van een zandachtige heuvelrug. Daarnaast stromen er verschillende waterlopen in de directe omgeving, zoals de Hallebeek en de Molenbeek. Op basis van de Bodemkaart worden er bodems met een goede ontwikkeling en bewaring verwacht. In de noordelijke zone van het onderzoeksgebied is een colluviaal dek (ca. 40 cm) gekarteerd. Meer richting het zuiden wordt voornamelijk een textuur B-horizont verwacht.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ook archeologisch gezien in een interessante zone. De gunstige geografische omstandigheden zijn hierin een bepalende factor geweest. Er zijn aanwijzingen dat Dworp bewoond is geweest vanaf de steentijd tot op heden.

2. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van de recente parochiekerk Sint-Gorik. Het gehele kerkplein zal in gebruik worden genomen als bouwput voor de aanleg van een bufferbekken, waarvoor een diepe verstoring verwacht wordt. Rondom de kerk wordt tevens de riolering vernieuwt en wordt er een tijdelijke parking aangelegd.

In het zuiden van het onderzoeksgebied wordt een terrein voor grondverbetering en een werkzone aangelegd. Volgens cartografische bronnen en luchtfoto's is dit deel van het onderzoeksgebied sinds de tweede helft van de 18e eeuw tot op heden onbebouwd gebleven. Dit betekent dat de verstoring binnen dit terrein minimaal is. De kans dat het potentieel aanwezige archeologische niveau intact is, wordt dan ook zeer reëel geschat.

3. Het bodemarchief is binnen het lijntracé reeds verstoord door de aanleg van rioleringen, nutsleidingen en verhardingen. Voor het terrein voor grondverbetering, de werkzone en de gracht wordt verder onderzoek geadviseerd. Dit geldt ook voor het kerkplein en de zone waar de tijdelijke parking aangelegd wordt. Het kennispotentieel wordt gemiddeld ingeschat voor de steentijd, de bronstijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe en nieuwe tijd.

7 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General director		12 februari 2020
Toon Moeskops	Business Unit Manager		12 februari 2020
Anouk Van der Kelen	Senior Archeoloog/ Projectmanager		12 februari 2020

8 BIBLIOGRAFIE

8.1 LITERAIRE BRONNEN

Claesen, J, B. Van Genechten, G. Verbeelen, E. Dirix, N. Pil, A. Sys en A. Audenaert 2017. Programma van Maatregelen: Beersel – Dikkemeerweg. Archebo-rapport 2017B128

Schoups, A., 2017. Vroenenbosstraat, Dworp, gemeente Beersel: Programma van Maatregelen. Vlaams Erfgoed Centrum.

Hagen, J. 2017. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Vroenenbosstraat te Beersel (Vlaams-Brabant): Programma van maatregelen. ABO Archeologische Rapporten 549.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Vandeputte, O., 2009. Vlaams-Brabant: Erfgoedbibliotheek van de Belgische Gemeenten. Uitgeverij Lannoo nv, Tielt.

8.2 WEBSITES

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten> (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2019 [Online], <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie> (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Cartesius 2019 [Online],: <http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/> geraadpleegd op 13 januari 2020).

DOV Vlaanderen 2019: <https://www.dov.vlaanderen.be/zoeken-ocdov/proxy-boring/boorstaat/2003-067109/rapport/rapportboringstandaard?titel=DOV%20Boorrapport> (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Geopunt Vlaanderen 2019: Basiskaarten (Luchtfoto 1971, 1979-1990, 2014, 2018, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Geopunt Vlaanderen 2019: Historische kaarten (Fricxkaart, Ferrariskaart, Atlas der Buurtwegenkaart, Vandermaelenkaart, Poppkaart) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Geopunt Vlaanderen 2019: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 13 januari 2020).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online],. www.ngi.be (geraadpleegd op 17 maart 2019).